

- ✘ Architektura
- ✘ Sochařství
- ✘ Malířství
- ✘ Užité umění

UMĚNÍ STAROVĚKÉHO EGYPTA

Anna Bárová, QA

2013

ÚVOD

- ✘ „Egypt je dar Nilu.“
- ✘ časové dělení:
 - + Stará říše (2700 – 2225 př.n.l.)
 - + Střední říše (1990 – 1760 př.n.l.)
 - + Nová říše (1540 – 1075 př.n.l.)
 - + Pozdní doba (715 – 732 př.n.l.)
 - + přechodná období (zánik a úpadek umění)

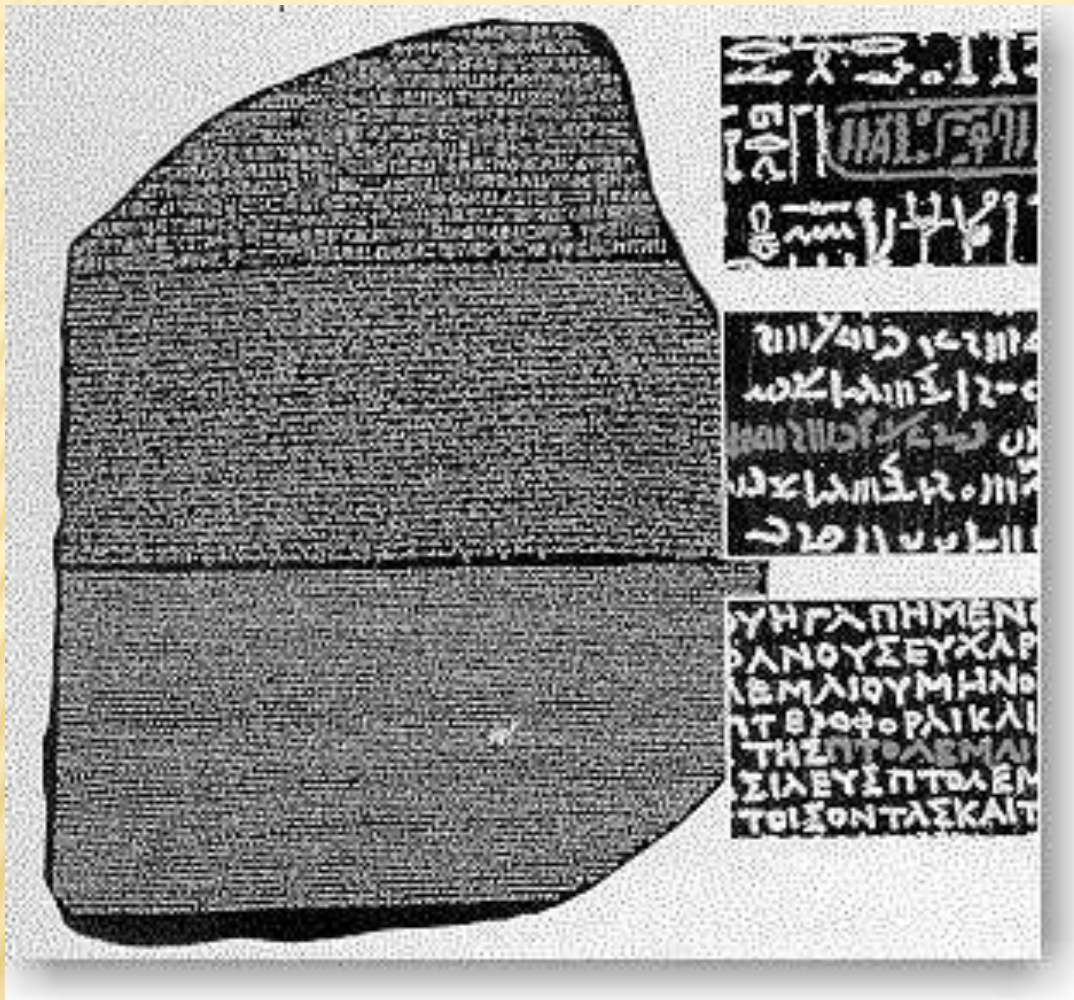

✘ umění

- + hlavně náboženská a politická funkce
- + homogenita – proporční kánony z dob Staré říše, bez větších změn zachovány tisíce let

✘ Rosettská deska

- + objevena roku 1799 napoleonskými jednotkami
- + hieroglyfy rozluštil Jean Francois Champollion
 - významné přispění k získávání informací

Rosettská deska

- hieroglyfy
- démotické písmo
- řecké písmo

ARCHITEKTURA

× DĚLENÍ:

+ sakrální stavby

- × chrámové komplexy, hroby, hrobky

+ světské stavby

- × paláce, obytné domy, opevnění

× přesná pravidla – malá tvůrčí svoboda

× není známo mnoho jmen

- + Imhotep, Senemnut

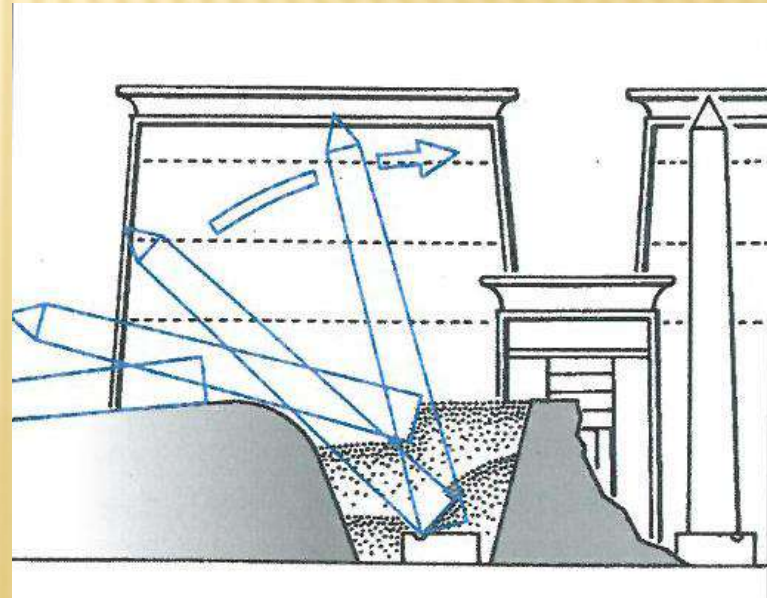
PROVEDENÍ

- ✘ stavby z několikatunových kamenných bloků
- ✘ na místo dopravovány po vodě a po speciálních silnicích, opracovány až tam
- ✘ přesné matematické propočítání, ale nedokonalé stavební plány – v měřítku 1:1 nakreslené přímo na jednotlivé vrstvy stavby
→ nedochovány
- ✘ systém ramp a pák – neznalost kladek a jeřábů!!

SAKRÁLNÍ ARCHITEKTURA

× Obelisk

- + kamenný monolit, směrem ke špici zeštíhlený (pyramidion)
- + většinou u vchodů do chrámů
- + symbolický význam (Slunce)
- + dnes roztroušeny po celém světě

Place de la Concorde, Paříž

Piazza del Popolo,
Řím

Kleopatřina jehla,
New York, Londýn

Konstantinopol

× Chrámy

- + chrámy bohů a zádušní chrámy
- + příbytky bohů - zosobnění pomocí soch
- + tajný život bohů zprostředkován pomocí kněží, soch králů a úředníků
- + z kamene – nutná odolnost kvůli udržení světového pořádku
- + budovány zevnitř ven – možnost stálého rozšiřování
- + velké chrámové komplexy až od Nové říše

× Části chrámu:

+ celý komplex obehnán cihlovou zdí s lomeným vzorem (symbol vody)

+ Pylon

× vstupní brána chrámu

× mohutné věžovité stavby – odvrací zlo od chrámového nitra

× úzký průchod – pocit pokory před božstvy

× sedící sochy krále

+ Slavnostní dvůr

+ Hypostyl (sloupová síň)

+ Sál zjevování

- × při svátečních příležitostech je tu vystaven obraz boha (přinesen kněžími - „zjeví se“)

+ Sál s obětním stolem

- × jídelna bohů – byly jim servírovány skutečné pokrmy, které později snědli kněží

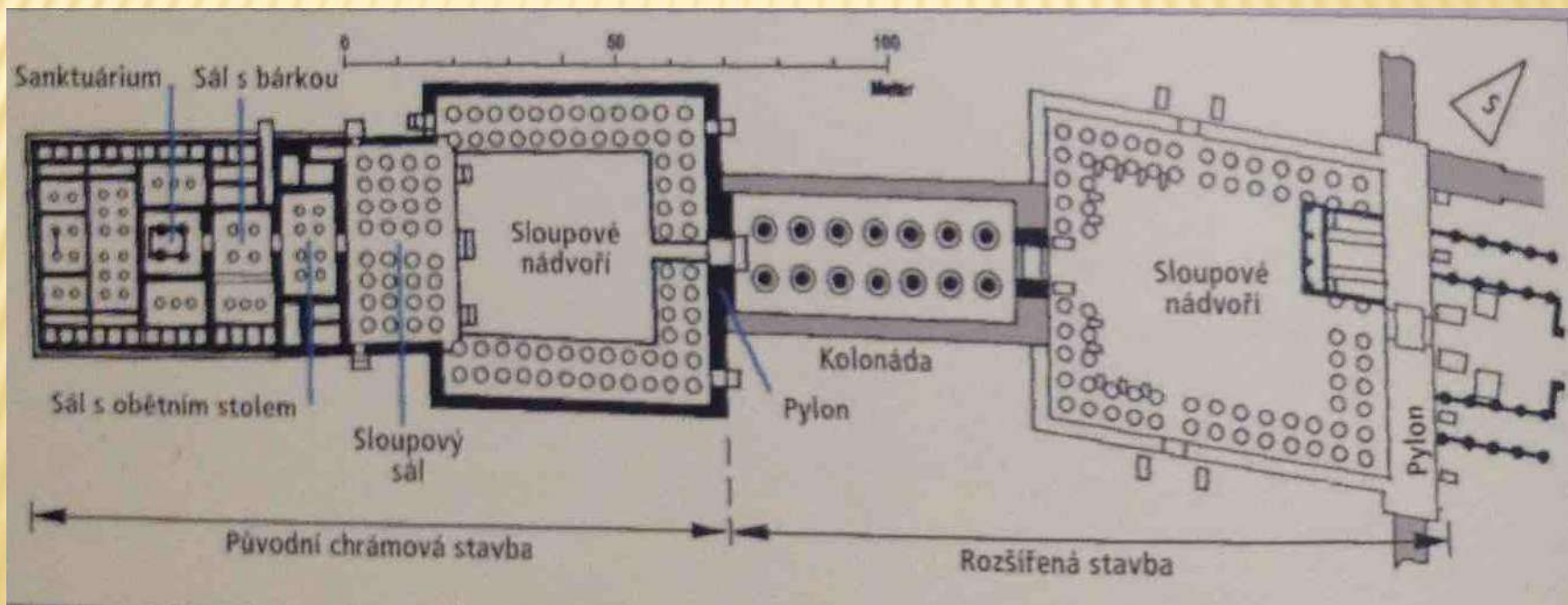
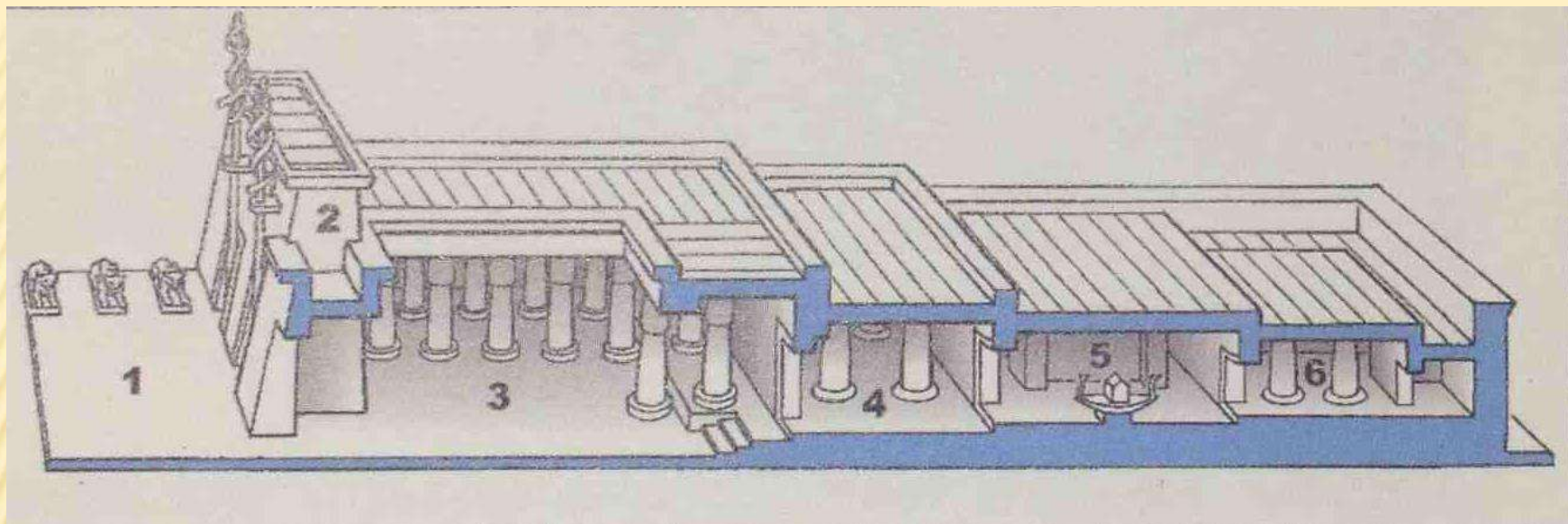
+ Místnost s bárkou

- × dřevěná loďka, ve které se přepravovalo vyobrazení boha (při procesích, návštěvách jiných chrámů)

+ Sanktuárium

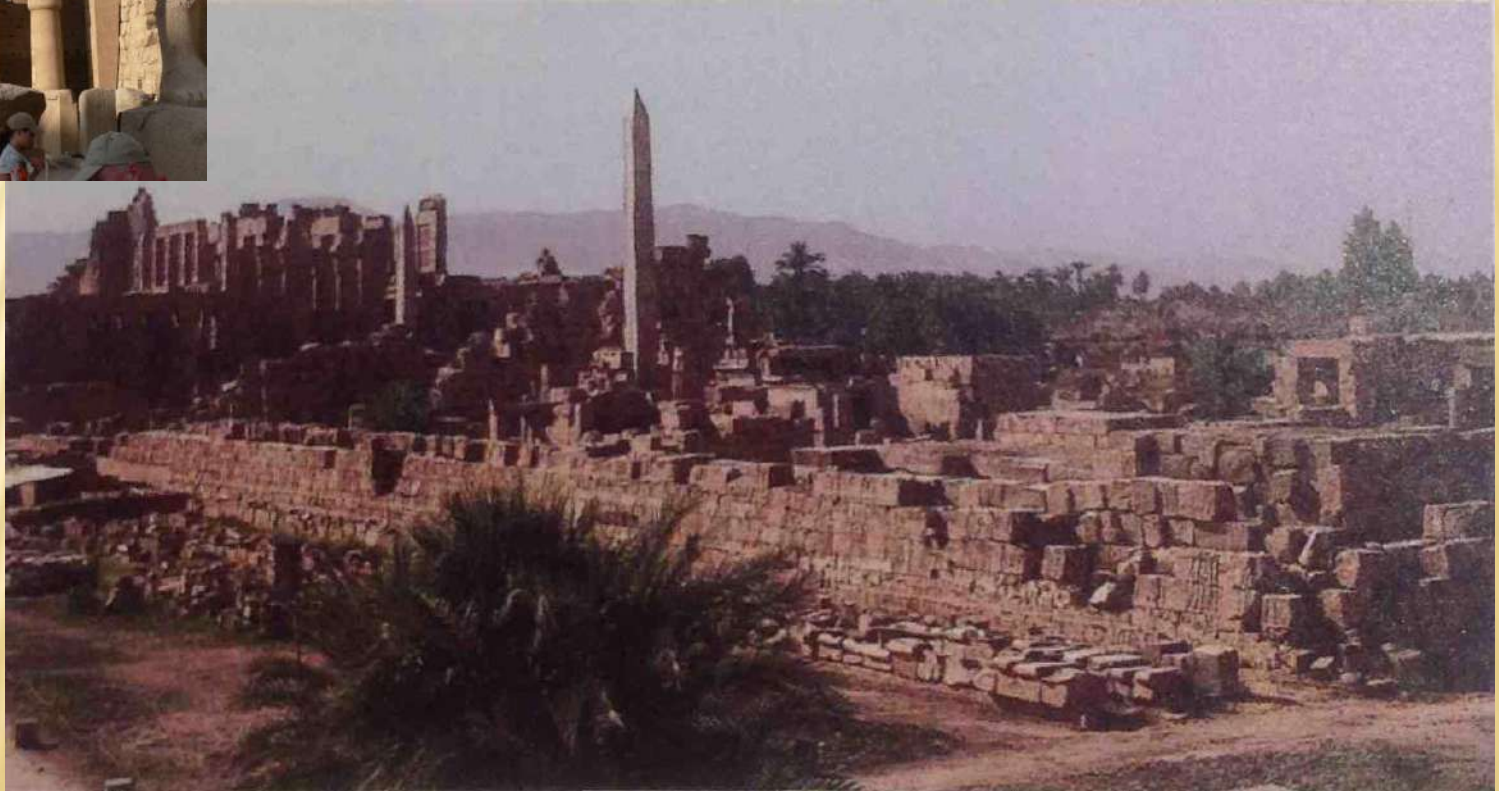
- × v posvátné schráně přechováván obraz boha, denně ho chodili zdravít kněží nebo král

+ pokladnice, archivy, skladiště

✘ Karnak

- + nejrozlehlejší chrámový komplex v Egyptě
- + nejposvátnější místo Nové říše
- + stavěn od ca 2000 př.n.l. postupně asi 2000 let
- + celková rozloha 2000 akrů
- + největší sloupová síň na světě
- + zasvěcen bohovi slunce Reovi
- + vstup – alej beraních sfing

Karnak,
zbytky pylonu + alej s beraními sfingami

✘ Luxor

- + v blízkosti Karnaku – komplexy původně propojeny alejí sfing dlouhou 3 kilometry

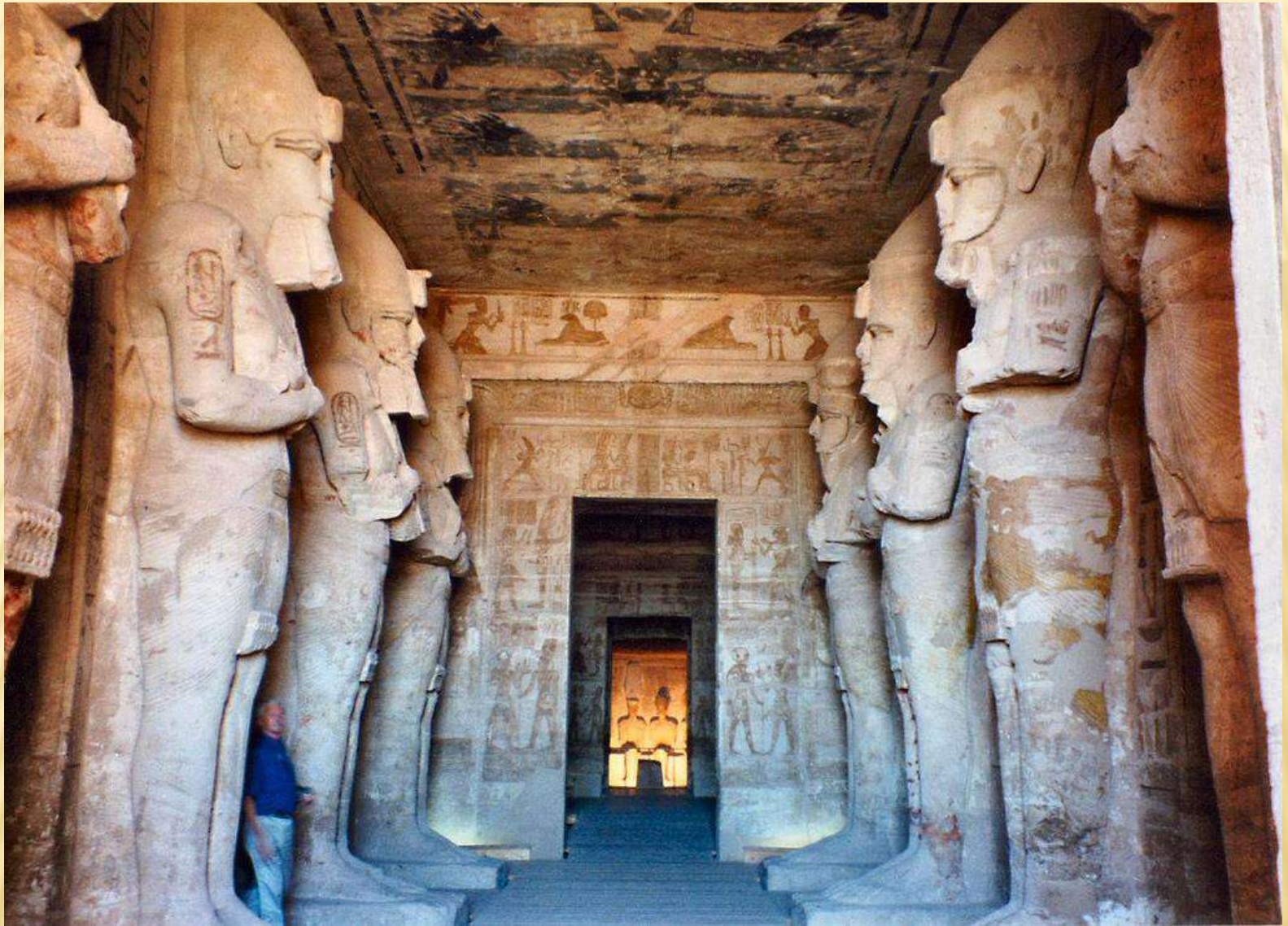

✘ Abú Simbel

- + dva chrámy - zasvěceny Ramsesovi II. a jeho manželce
- + původně vytesané do skály, později přenesené kvůli stavbě Asuánské přehrady

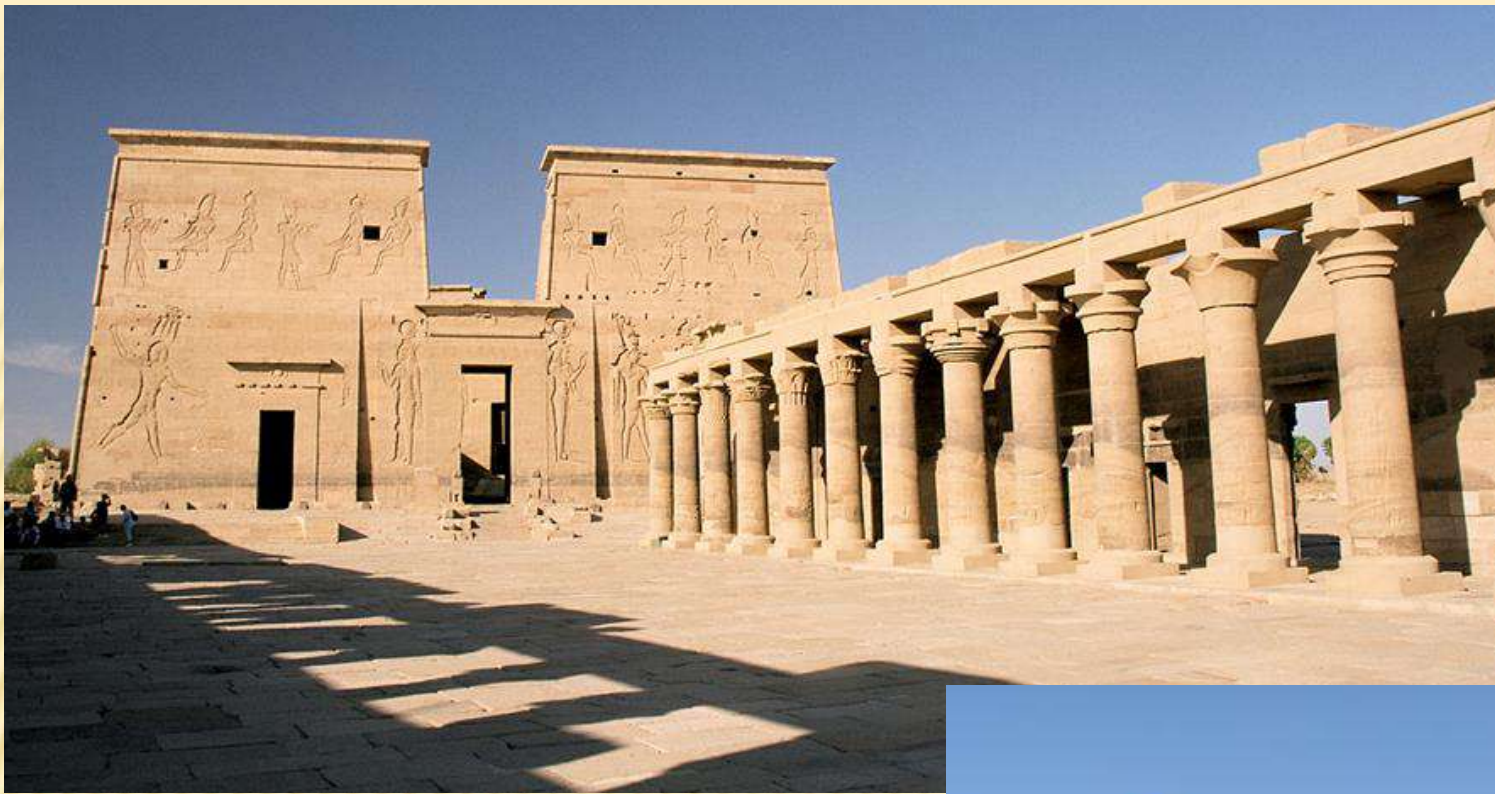

× Philae

- + původně ostrov na Nilu
- + na něm vybudován chrám zasvěcený bohyni Eset
- + jedno z posledních míst, kde se udrželo tradiční náboženství i po rozšíření křesťanství
- + rozšiřován i v době římské nadvlády - Traianův kiosk, Diokleciánova brána, Augustův chrám,...
- + kvůli stavbě přehrady byl chrám přesunut na jiný, uměle vybudovaný ostrov

Pylony Esetina chrámu

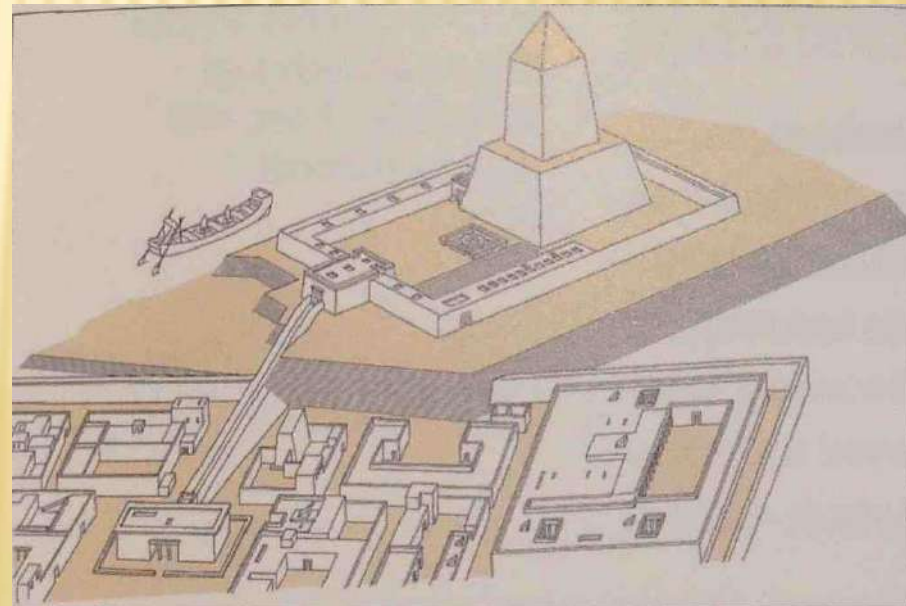
Traianův kiosek

hypostyl Esetina chrámu

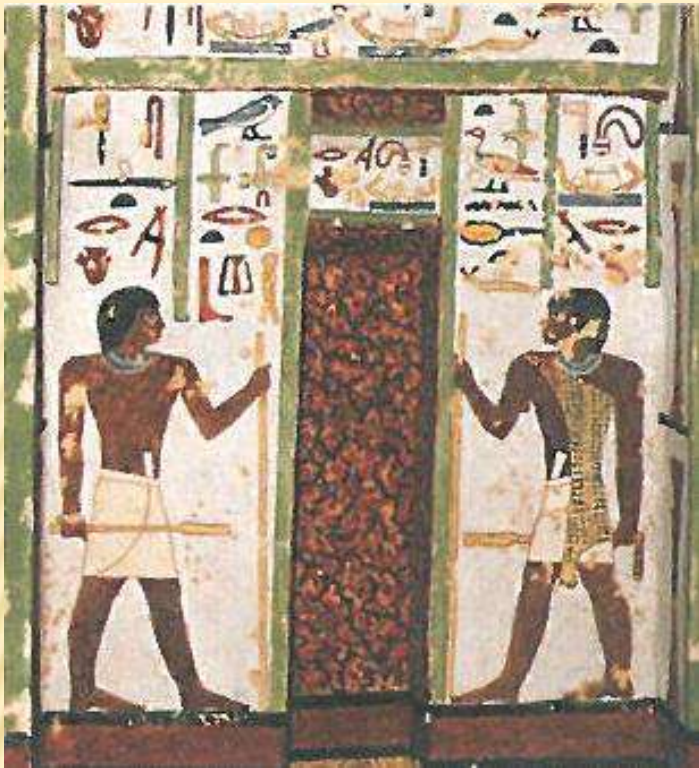
✘ Místa slunečního kultu

- + zvláštní svatyně zasvěcené bohu slunce Reovi
- + centrem byl obelisk
- + kultovní místo – obětní rituály, rituály k poctě slunce
- + hlavně Stará říše, později jen malá kultovní místa začleněná do větších chrámových komplexů
- + dodnes nezachována

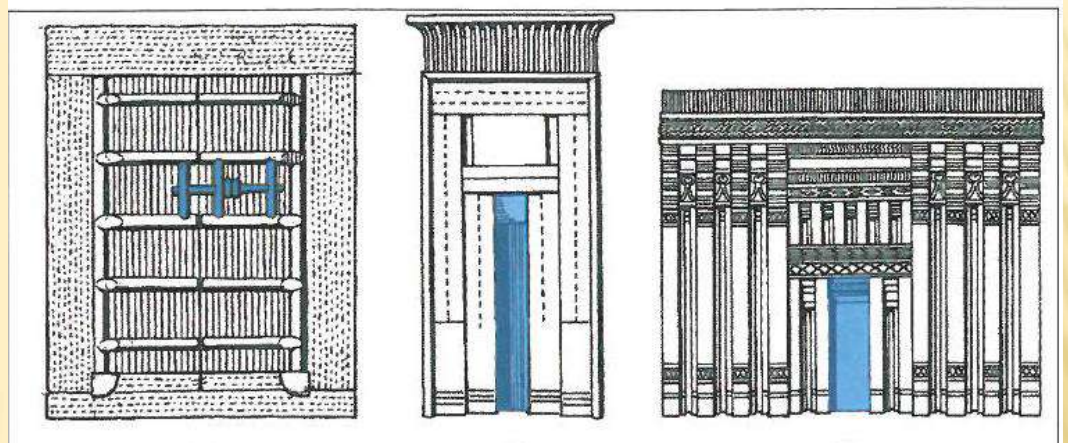

POHŘEBNÍ STAVBY

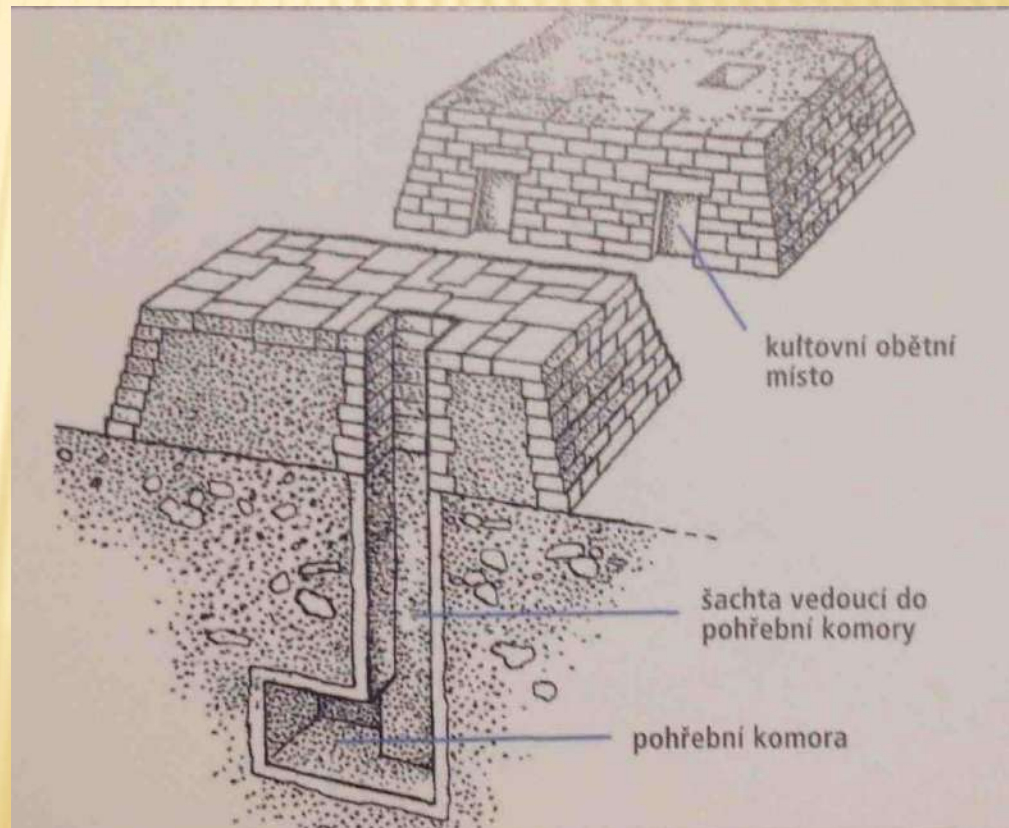
- ✗ velký význam kultu mrtvých
- ✗ víra v další, posmrtný život
- ✗ **falešné dveře**
 - + vyznačeny na stěnách hrobek
 - + průchod pro duše zemřelých
- ✗ **Mastaby**
 - + nejstarší typ hrobky
 - + podzemní hrob + nízká pravoúhlá stavba nad ním (ca 40 x 15 m)
 - + součástí je obětní místo pro přinášení darů
 - + původně výsadou králů, později velké rodinné komplexy hrobů

Falešné dveře

Mastaba

× Stupňovitá mastaba

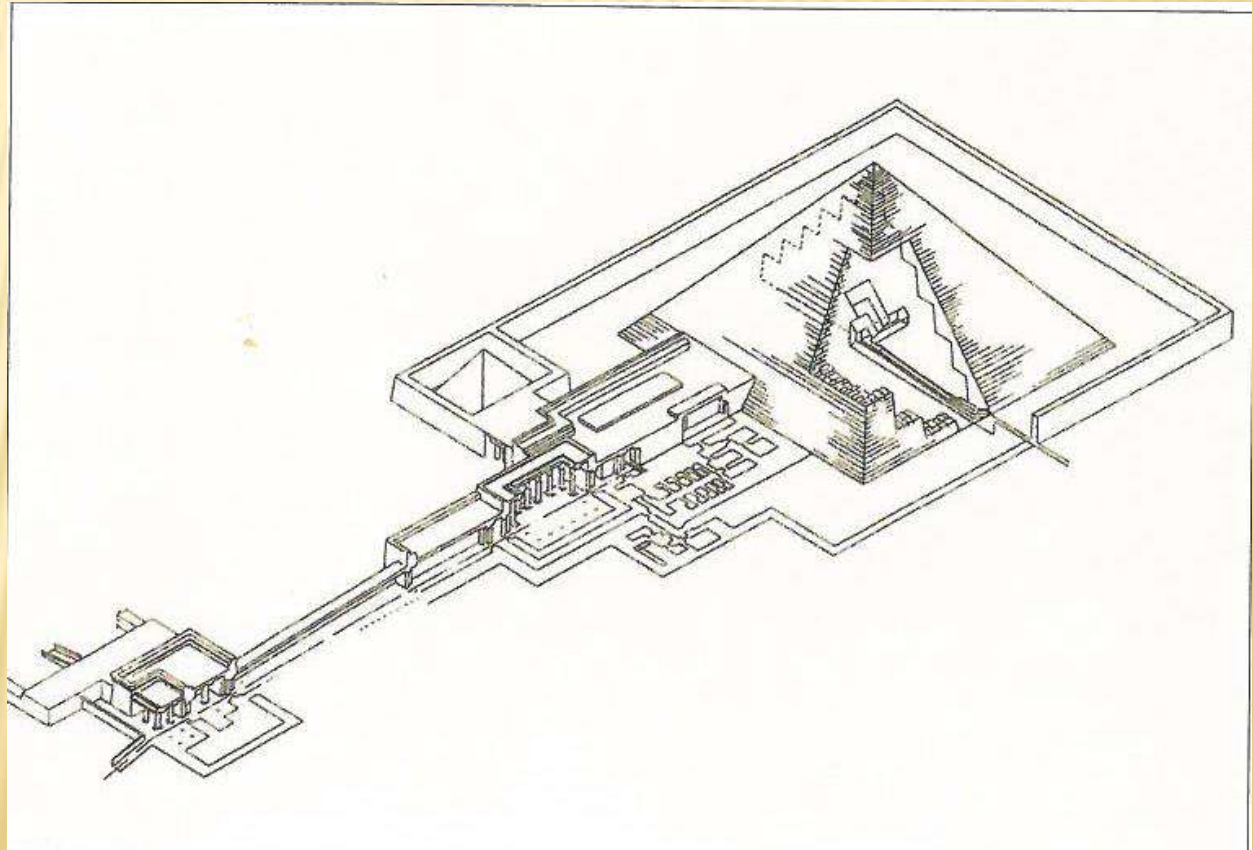
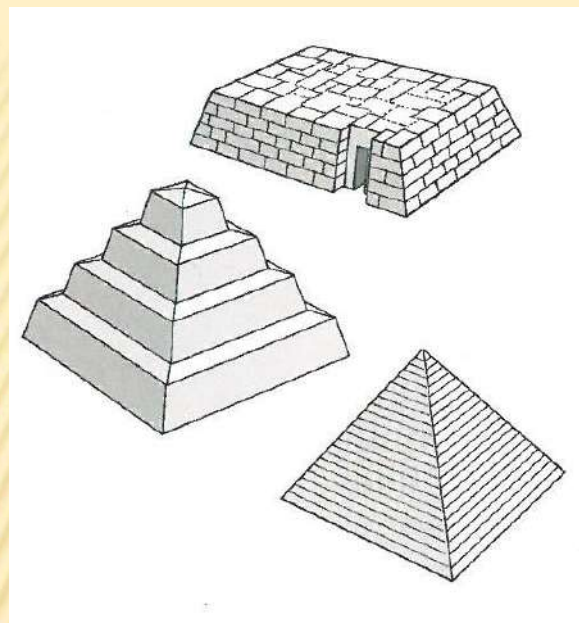
- + pro krále Džosera
- + stavitel Imhotep
- + ne pyramida! – 6 stupňů, nezahmlazené stěny

Stupňovitá mastaba krále Džosera

× Pyramidové komplexy

- + pyramida vznikla vývojem z mastaby, přes stupňovitou mastabu
- + vyhlazený povrch – dodnes nedochováno
- + pohřební komora většinou v zemi hluboko pod pyramidou
- + součástí celého komplexu je kromě hrobu i údolní chrám, vzestupná cesta a zádušní chrám
- + první: pyramida krále Huneje, na počátku Staré říše
- + Gíza – Chufu (Cheops), Rachef, Menkaure
- + v nebezpečí před vykradači hrobů

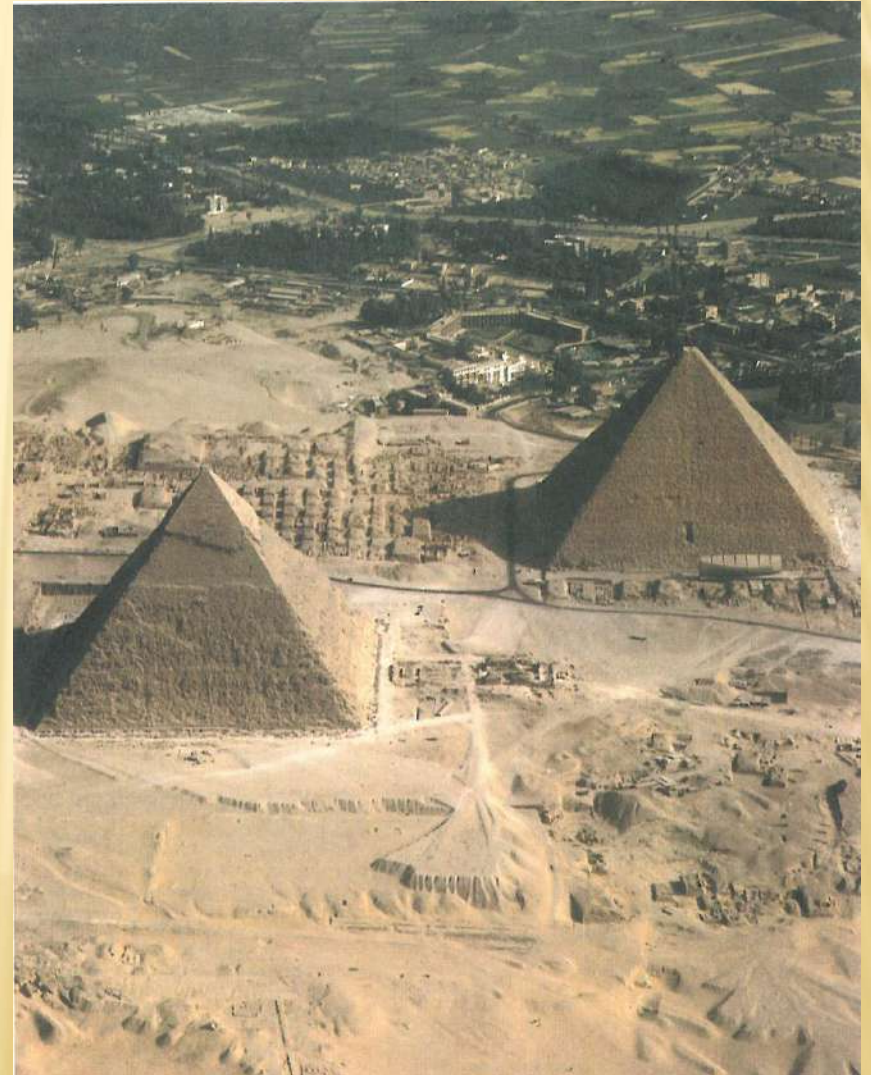

Snofruova lomená pyramida

Gíza

Chufuova pyramida
největší v Egyptě
celkem 6 milionů tun kamene
původní výška 146 m (dnes 137 m)

Chufuova (Cheopsova pyramida)

Rachefova pyramida a Velká sfinga, Gíza

× Skalní hroby

- + původně pro úředníky, později i panovníci (bezpečnější než pyramidy)
- + části (významnější hroby)
 - × dvorek
 - × zdobené průčelí
 - × kultovní místo
 - × hluboko uložená pohřební komora
- + přepychová výzdoba (zvláště královské)
- + v Pozdní době hlavně pro soukromé osoby, nákladné nadzemní místnosti, připomínaly běžné obytné domy

× Thébská nekropole

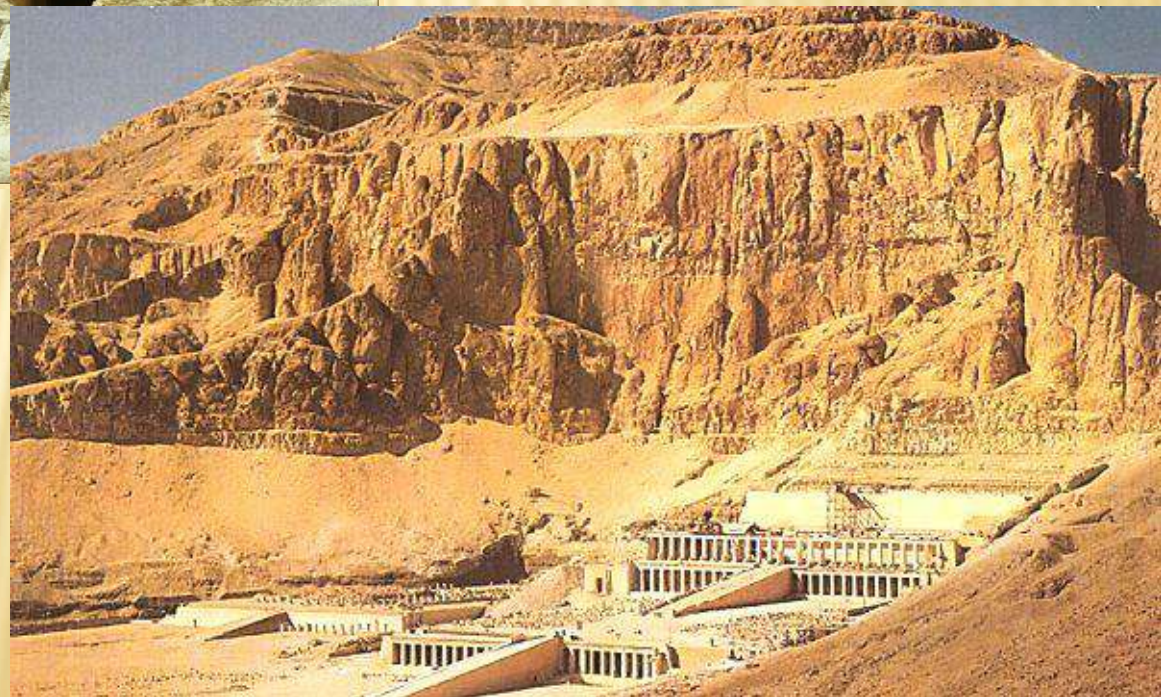
- + pohřebiště královského města Vesetu
- + zádušní chrámy králů, komplexy mastab
- + **Údolí králů , údolí královen**
 - × Thébský štít – skalní útvar ve tvaru pyramidy
 - ✦ možný důvod vzniku nekropole právě zde
 - × nejméně 65 hrobek králů a vysoce postavených osob
 - × Tutanchamonova hrobka
 - × Dér el-Medina – vesnice pro řemeslníky a umělce pracující na stavbách hrobech

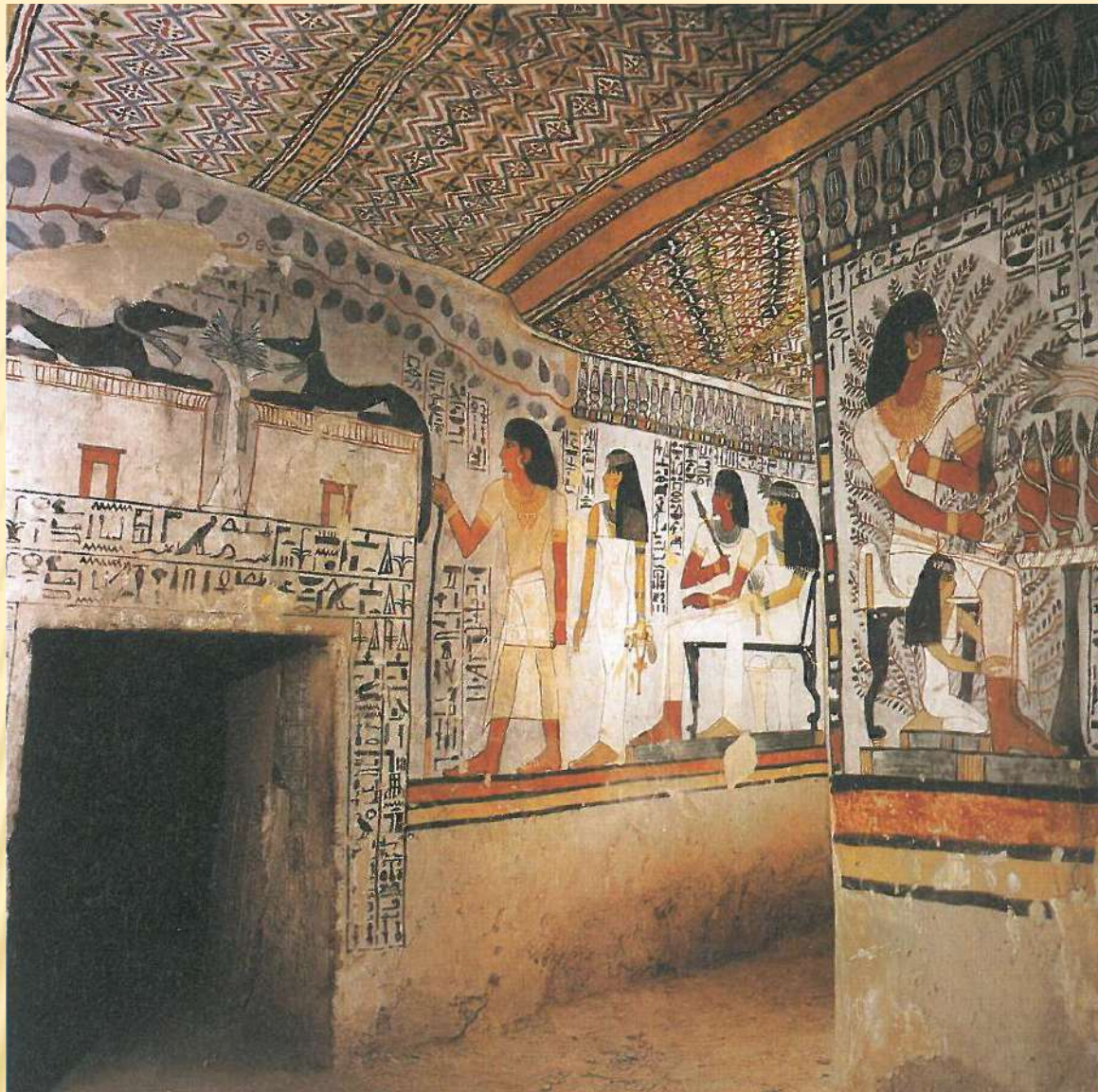
Údolí králů

Údolí králů

Zádušní chrám
královny Hatšepsut

Pohřební komora

MUMIFIKACE

- ✘ smrt = přechod do jiného světa - nutno tělo řádně připravit
- ✘ Ka – duše zemřelého
- ✘ balzamování
 - + složitý proces trvající ca 70 dní
 - + velmi nákladné – pouze pro vyšší vrstvy
 - + prováděno odborníky
 - + vnitřnosti vyjmuty z těla a uchovány zvlášť – **kanopy**
 - + občas balzamována i zvířata – nutná součást pohřební výbavy

SVĚTSKÁ ARCHITEKTURA

× Palác

- + ze sušených cihel – zachovány pouze zbytky
- + části: (každý vladař měl několik paláců)
 - × obytný dům – příbytek panovníka
 - × lázně
 - × sklady
 - × zahrady
- + opevněn + kasárny
- + sídlo vlády
- + knihovna, archivy
- + **okno zjevování** – při významných příležitostech se tu král ukazoval lidu

× Obytný dům

- + sušené cihly z nilského bahna, stěny vyztuženy dřevem
- + z jednoduchých kruhových domků se postupně vyvinuly větší domy s několika místnostmi
- + vysocí úředníci a kněží obývali větší komplexy – haly, úřední místnosti, byty pro sloužící
- + některé domy měli tři až čtyři patra – nacházely se v nich mimo jiné i řemeslnické dílny

× Města

- + kruhový půdorys, křížový systém ulic
- + domy moc dlouho nevydržely (ca 100 let), proto byla sídliště neustále obnovována
- + často zakládány v blízkosti královských sídel
- + maximálně ca 200 tisíc obyvatel

× Pevnosti

+ části:

- × kasárny, zbrojařské dílny, skladiště
- × hlavními funkcemi byly obrana před útoky nepřátel a dohlížení na obchodní stezky

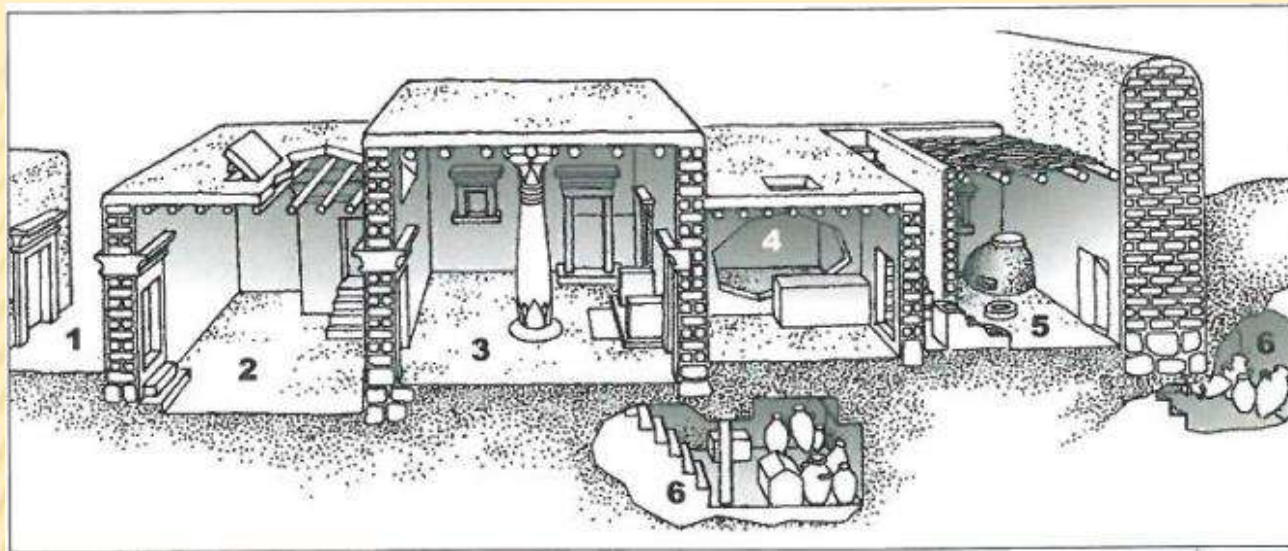

Schéma obytného domu

Současná (!) egyptská vesnice

Pevnost Buhén

Časová tabulka 🕒

Předdynastická doba	Mladší doba kamenná	5.–4 . tis. př. n. l.	Oválné a kruhové hroby v zemi
Archaická doba	1.–2. dynastie	3000–2700 př. n. l.	Královské mastaby, chrámy z hliněných cihel
Stará říše	3. dynastie	2700–2640 př. n. l.	Začátek monumentální architektury: Džoserova stupňovitá pyramida, první kamenné chrámy
	4.–6. dynastie	2640–2225 př. n. l.	Rozkvět staveb pyramid, soukromé mastaby
	5. dynastie	2520–2360 př. n. l.	Sluneční svatyně s obelisky
1. Přechodná doba	7.–11. dynastie	2225–1990 př. n. l.	Skromné hrobky
Střední říše	12. dynastie	1990–1760 př. n. l.	Pyramidy (královské), skalní hroby (soukromé)
2. Přechodná doba	13.–17. dynastie	1760–1540 př. n. l.	Poslední pyramidy
Nová říše	18.–20. dynastie	1540–1075 př. n. l.	Skalní hroby (královské a soukromé), velké chrámové komplexy (Karnak, Luxor)
3. Přechodná doba	21.–24. dynastie	1075–715 př. n. l.	Výstavba měst v deltě
Pozdní doba	25.–31. dynastie	715–332 př. n. l.	Rozšíření chrámů, skromné hrobky

SOCHAŘSTVÍ

× Funkce

- + zosobnění božstev
- + nové náhradní tělo pro duši na onom světě
- + odraz skutečnosti

× Materiál

- + hlavně běžně dostupný kámen
 - × žula, pískovec, vápenec
- + dřevo – ušlechtilý materiál
 - × dřevěná socha – znak bohatství a moci
 - × potaženo vrstvičkou štuku- základ polychromování
- + bronz – od Pozdní doby

× polychromování

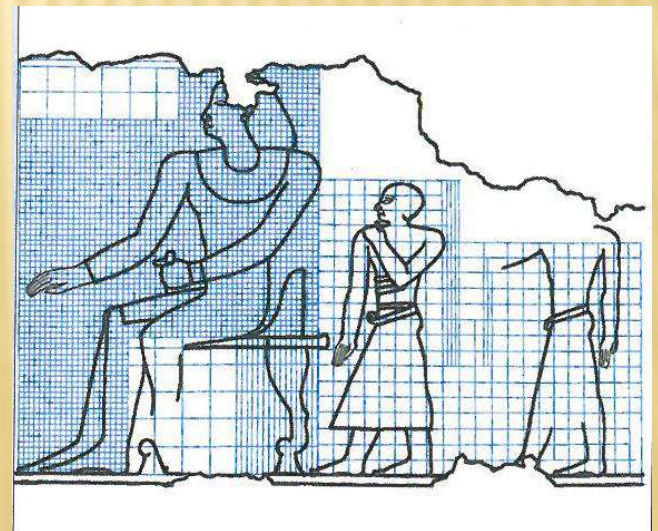
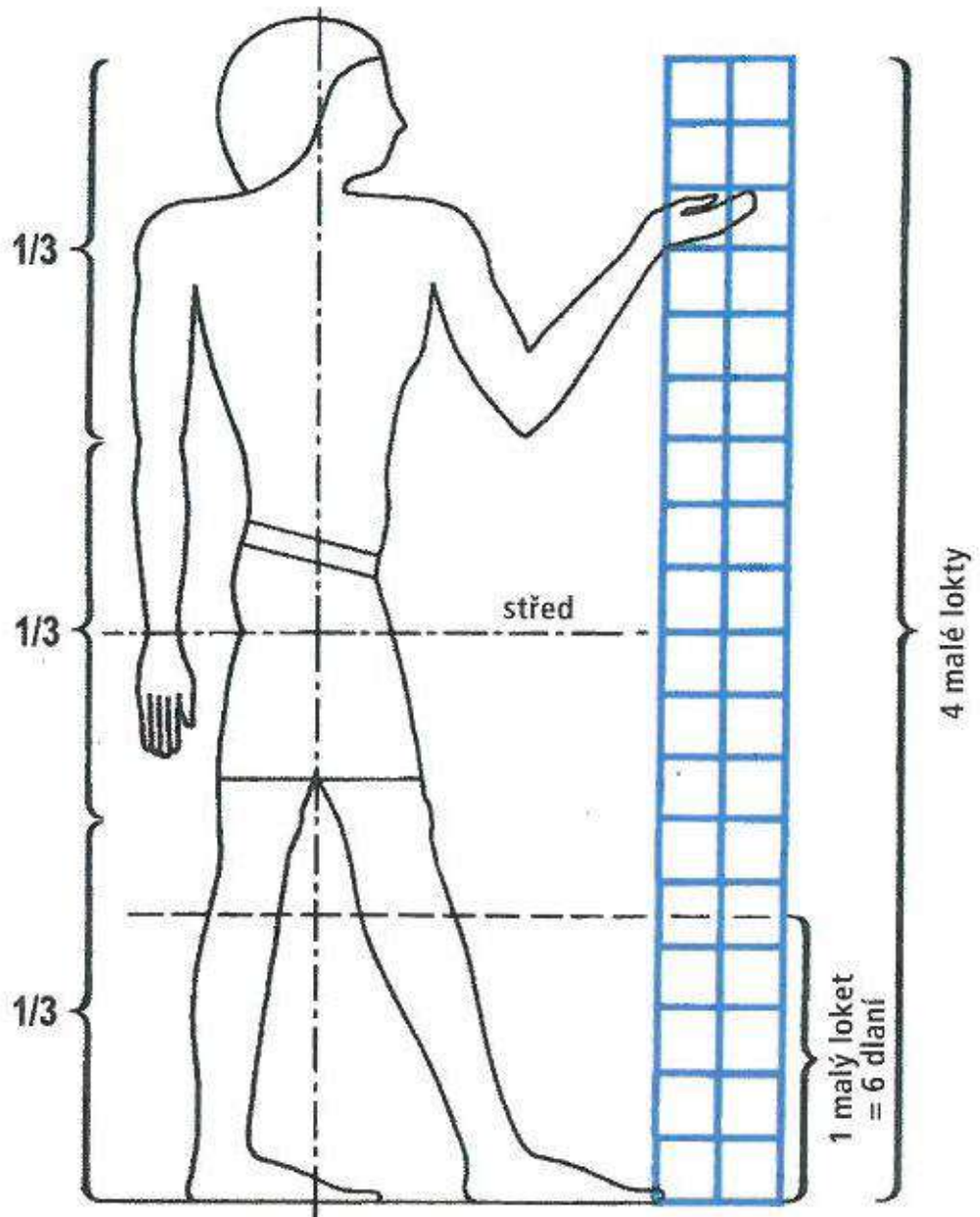
+ dodnes nezachováno

× Proporční kánon

+ od dob Staré říše, zachován po celou dobu, s výjimkou Přejchodných období

+ na kámen předkreslena síť čtverců kvůli dodržování poměrů – sochy připomínaly blok

→ byly spíše statické

× Vzhled

- + sochy vždy s mladou tváří a tělem – zajištění síly na onom světě (od Střední říše se králové nechávají zobrazovat v různých věkových stádiích)
- + hierarchie – děti zobrazeny vždy menší než rodiče, atd.
- + Střední říše
 - × významným rysem jsou velké, odstávající uši
- + Amarnské období (viz dál)
- + Pozdní doba
 - × Sajské období – město Saje
 - ★ sajský úsměv

× Sochy osob

+ pohřební sochy

- × vyráběny do zásoby – nebyla nutná podoba se zemřelým (netýká se králů)

× zádový pilíř

- ★ až jméno zemřelého dalo soše význam (člověk zůstane zachován, pouze pokud si budoucí generace zapamatují, jak se jmenoval)

- ★ nemusel být nutně vidět – např. když byla socha zády ke zdi

+ sochy králů

- × **kartuše** – oválný prsten se jménem krále

- × umístovány u vchodů do chrámů, na chrámových nádvořích

+ sochy písařů

- × oblíbené, vyjadřovaly moudrost a vzdělání

+ modlí se sochy

- × představují vládnoucího krále, který je zároveň nejvyšším knězem všech chrámů – socha ho zastupuje při každodenních obřadech, protože nemohl být všude

+ klečící sochy

- × člověk klečí před bohem, přináší mu dary (často nádobky s voňavkami, kněží měli za úkol potírat vyobrazení bohů vonnými látkami)

+ krychlové sochy

- × od konce Střední říše, velká obliba
- × zobrazování pouze muži
- × kamenný blok s hlavou, tělo celé zahaleno
- × v nápisech jméno, titul i činy zobrazeného

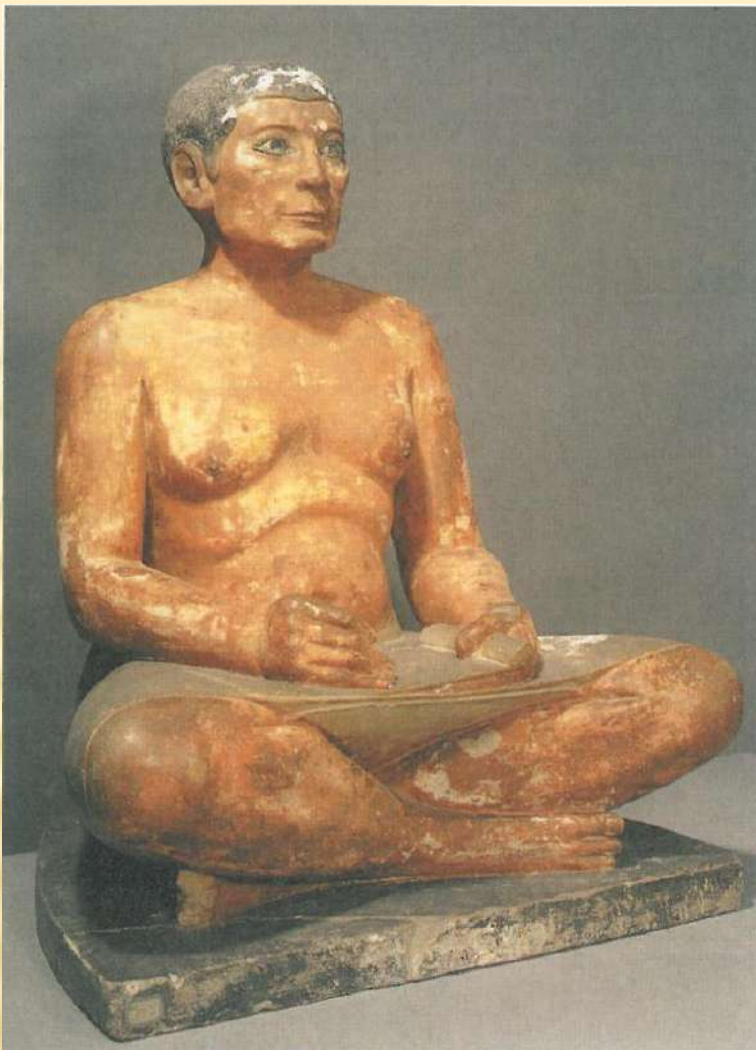
Tutanchamonova kartuše

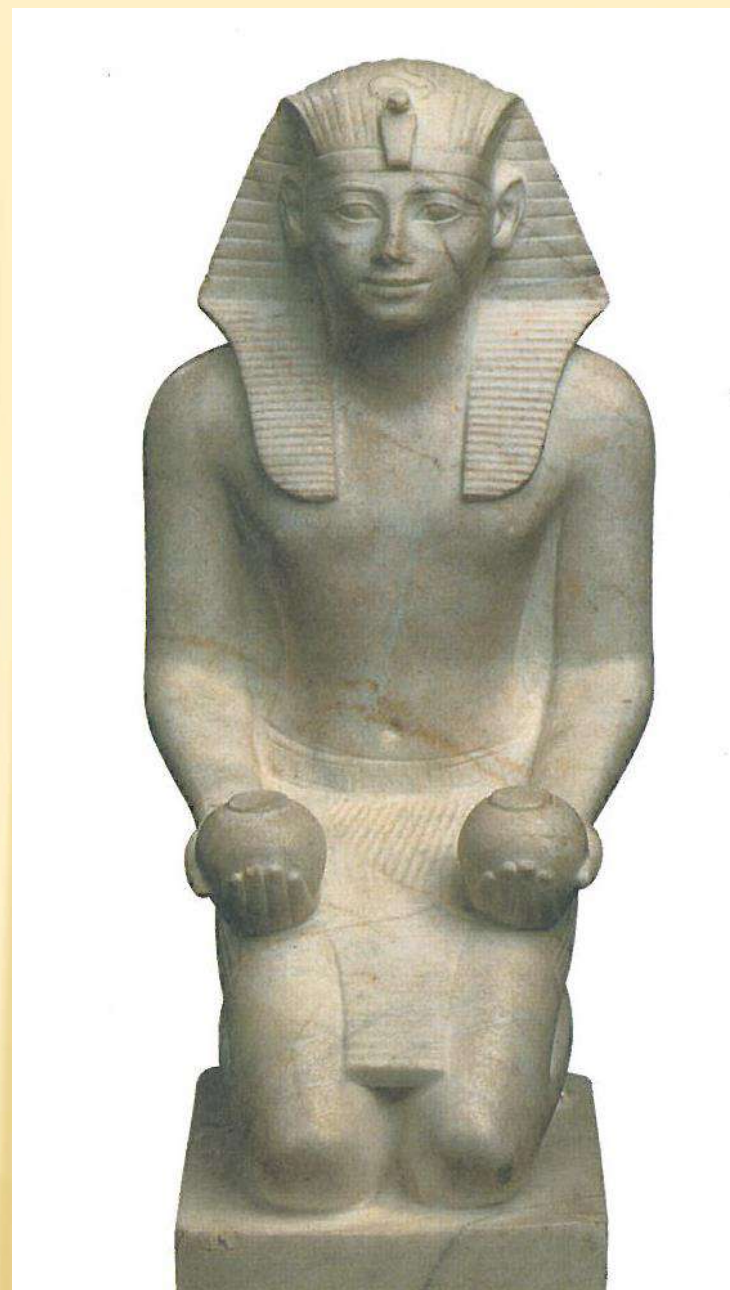
Stojící postava, dřevo, Stará říše

Rodinné sousoší, Nová říše

Socha písaře, Stará říše

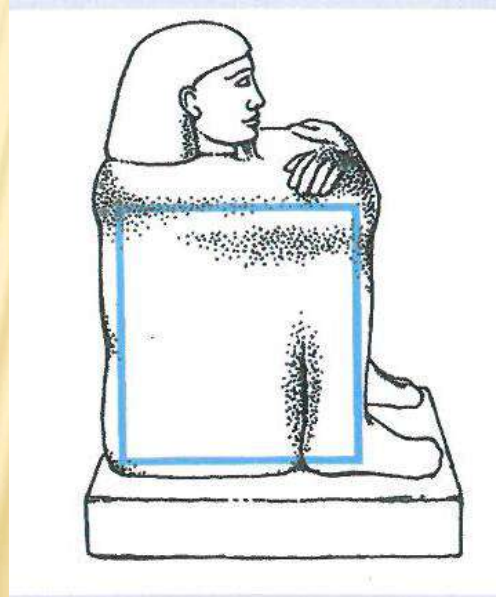

Klečící postava krále, Nová říše

Odstáté uši – Střední říše

Krychlová socha, Nová říše

✘ Sochy bohů

- + podle Egyptanů zosobnění bohové
- + bez nápisů – identifikováni podle přesně stanovených znaků
- + často zvířecí podoba (nebo lidské tělo se zvířecí hlavou)
- + uloženy v chrámech ve zvláštních schránkách
- + dokonce jim byly předkládány pravé pokrmy
- + Pozdní doba – malé bronzové sošky k domácímu uctívání

× Sochy zvířat

+ funkce: podoba božstev, ochranná síla

+ často ukládány do hrobů (ovšem odděleně, aby mrtvole neublížily, nebo nesnědly obětní pokrmy)

× měly zemřelému připomínat přírodu (zajíc, ibis, krysy,...)
nebo ho chránit před zlem (hroch, kobra)

+ skarabeus

× symbol regenerace a vzkříšení

× amulety s přívěsky skarabeů

★ dávány mumiím jako ochranu před nebezpečím onoho světa

★ za života nošené odvracely nemoci

× symbol slunečního boha – kulička trusu = sluneční kotouč

Ibis, Pozdní doba, bronz, pozlacené dřevo

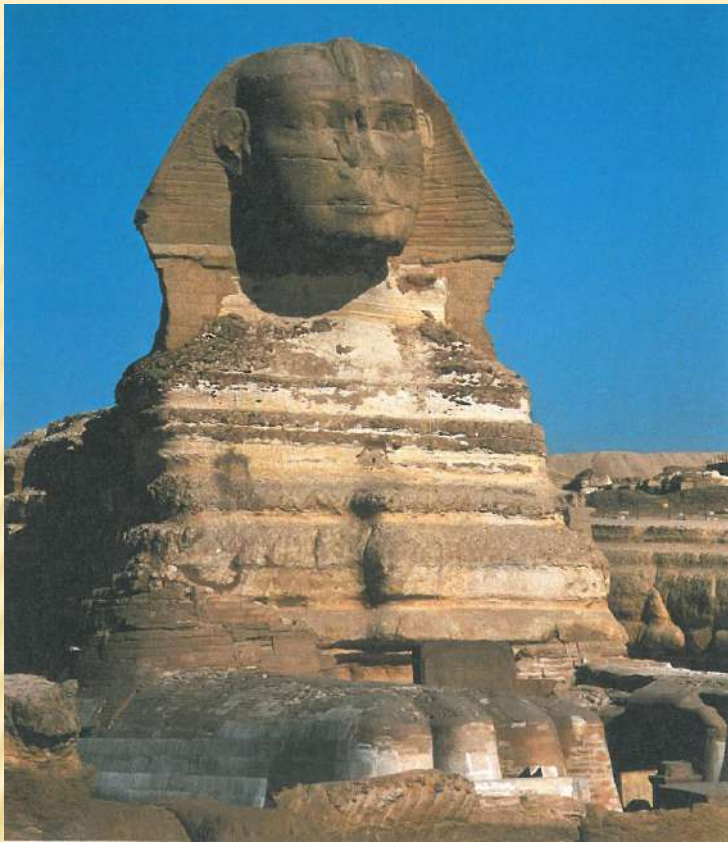
Hroch, Střední říše

Kočka – bohyně Basteta, bronz

× Sfinga

- + lví tělo, lidská hlava
- + zobrazení faraonů
- + symbol moci a síly panovníka
- + pokud byla zničena, byla zrušena i faraonova moc, i v posmrtném životě
- + Sfinga v Gíze
 - × výška 20 m, délka 73 m
 - × vytesána přímo do skály - eroze kvůli vrstvám měkkého pískovce
 - × ve 14. století poškozena vojáky při cvičení ve střelbě

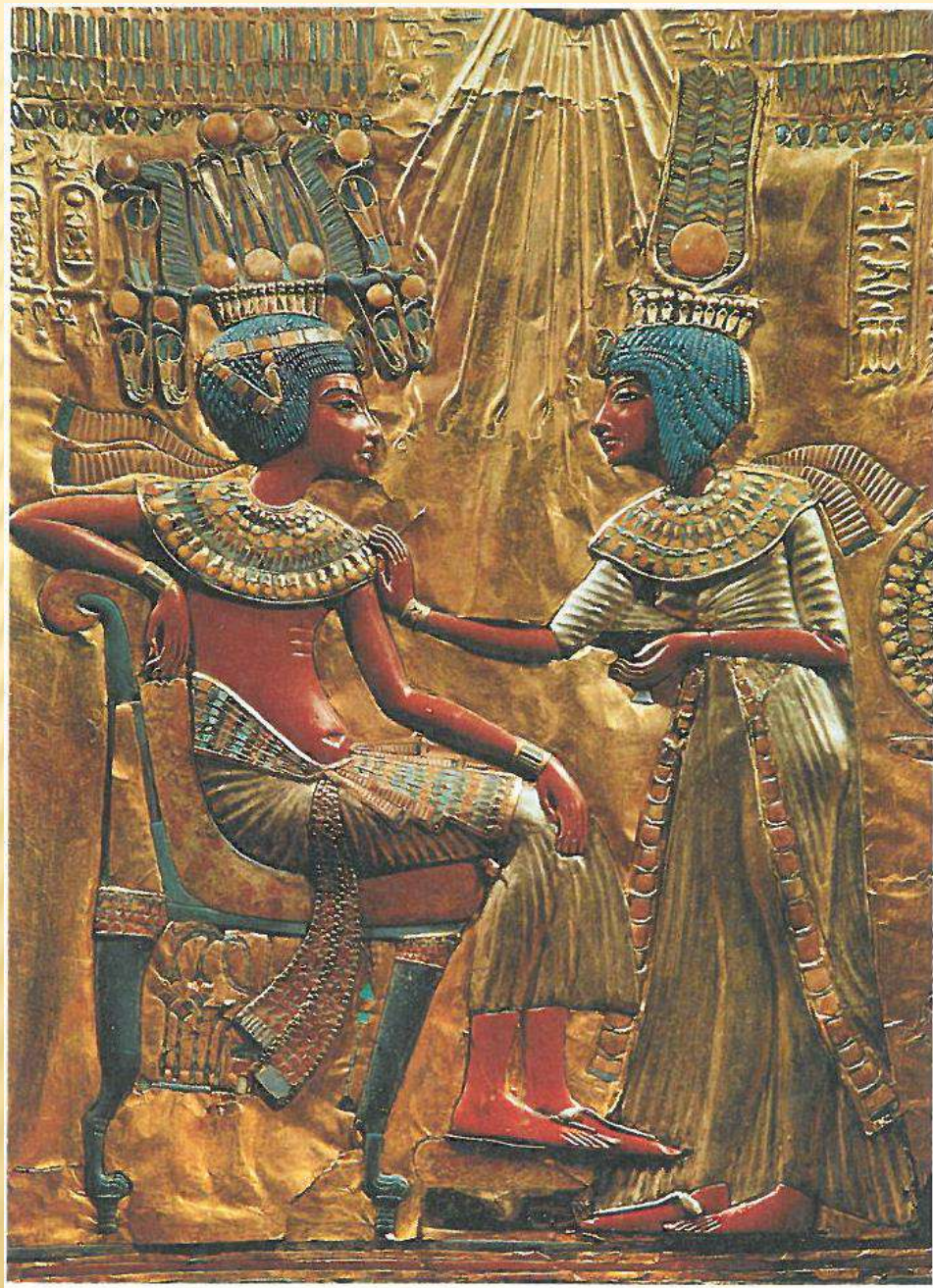
Sfinga v Gíze

Beraní sfingy, Karnak

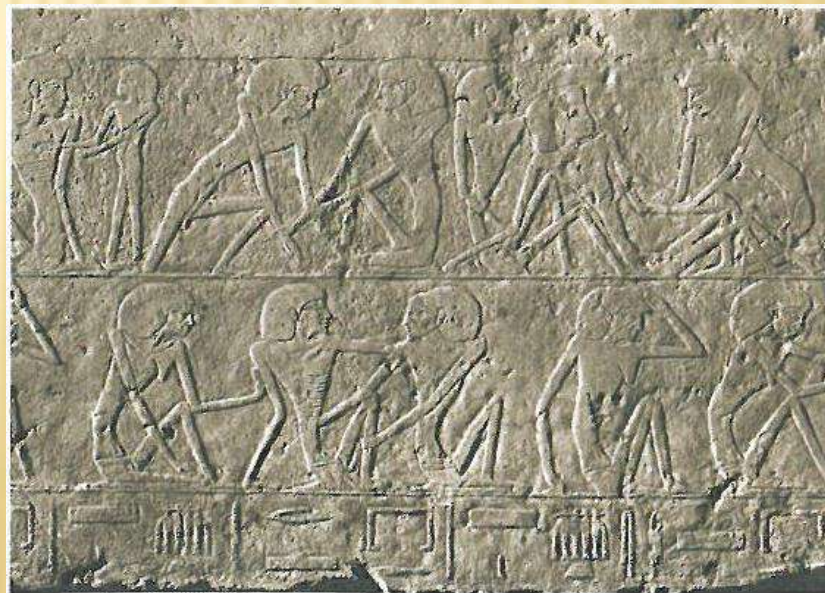
× Reliéf

- + napůl plastické vyobrazení
- + bas-relief – nízký, plochý
- + zahlobený reliéf
- + původně **pastové reliéfy**
 - × obrysy vytesány do zdi, vyplněny barevnými pastami
 - × neosvědčilo se, pasty se vysypávaly
- + pomalovány k zvýraznění detailů
- + přesná reprodukce detailů
 - vysoká umělecká úroveň
- + strnulé, nedynamické

Reliéf na Tutanchamonově trůnu

Hladomor

Písař, stará říše

Výjevy zvířat

Časová tabulka 🕒

Předdynastická doba	Mladší doba kamenná	5–4. tis. př. n. l.	První figurální výtvoři: zvířata, bohové a idoly
Archaická doba	1.–2. dynastie	3000–2700 př. n. l.	Naturalistické plastiky zvířat
Stará říše	3. dynastie	2700–2640 př. n. l.	Vynalezení proporčního kánonu
	3.–6. dynastie	2700–2225 př. n. l.	První kánonické formy soch: postavy sedící, stojící a přšící
1. Přechodná doba	7.–10. dynastie	2225–2080 př. n. l.	Rozpad umělecké kvality
	11. dynastie	2080–1990 př. n. l.	Znovuzískání kánonické formy soch navázáním na tradice starého rezidenčního umění
Střední říše	12. dynastie	1990–1760 př. n. l.	Rozkvět plastiky, nová móda a formy soch: plášť, dlouhá zástěra, postavy modlící se a klečící, krychlové sochy
2. Přechodná doba	13.–17. dynastie	1760–1540 př. n. l.	Opětný rozklad umění
Nová říše	18.–20. dynastie	1540–1075 př. n. l.	Nové, nápadné formy oděvů a paruk, mladistvě ztvárněné postavy, nové: sochy držící před sebou stělu či náos
Amarnské období	Pozdní 18. dynastie	1354–1337 př. n. l.	Expresivní a karikaturní ztvárnění obličejů i těl
3. Přechodná doba	21.–24. dynastie	1075–715 př. n. l.	Oblíbeným materiálem v sochařství se stává bronz, bronzové postavy v polovině životní velikosti, stále více malých sošek bohů
Pozdní doba	25.–31. dynastie	715–332 př. n. l.	„Klasicismus“: napodobování plastik z doby Staré a Střední říše

MALÍŘSTVÍ

- ✘ zachycení světa bohů, rituálů, svátků, všedního života, přírody
- ✘ zobrazení skutečnosti – živé podobizny
- ✘ stěny hrobek a chrámů, předměty denní potřeby
- ✘ objekty malovány takové, jaké jsou ve skutečnosti, ne tak, jak se jeví pozorovateli z jeho stanoviště

- ✘ uvolněnější, přirozenější dojem

 - ✘ zachycení pohybů, lepší zobrazení překrývání těl

- ✘ největší rozvoj v Nové říši – výzdoby chrámových komplexů, náznaky perspektivy

 - + levnější než reliéfy nebo sochy, ale ty byly pořád oblíbenější než malby (byly trvanlivější)

- ✘ klidné a harmonické barevné kompozice

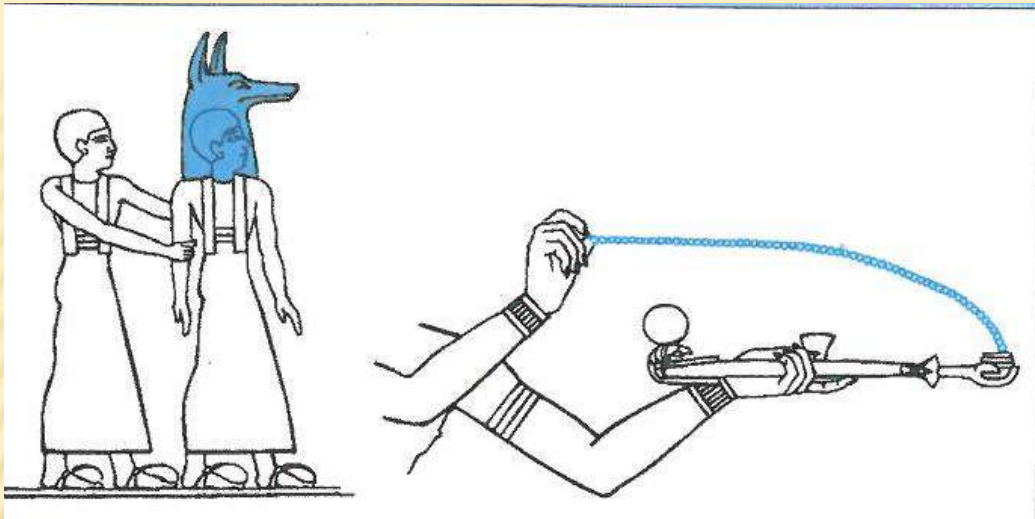
- ✘ **registry** – horizontální pásy obrazů

- ✘ dopředu naplánováno

 - ✘ čtvercová mřížka, předkreslení, vytažení, vymalování

× Aditivní princip tvorby

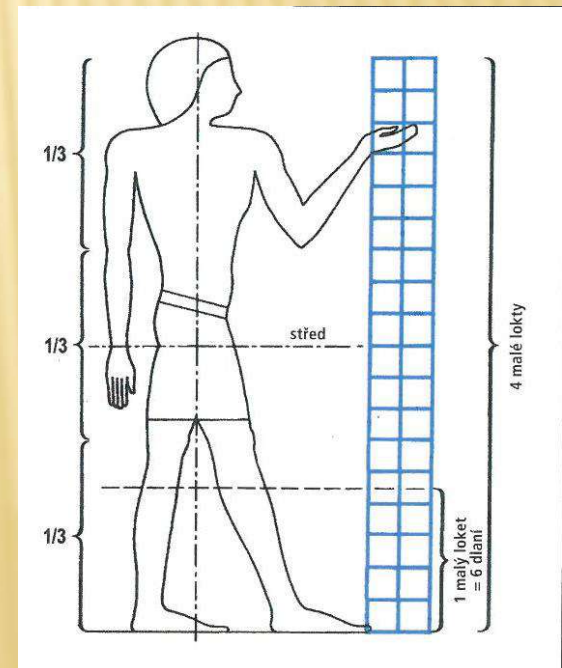
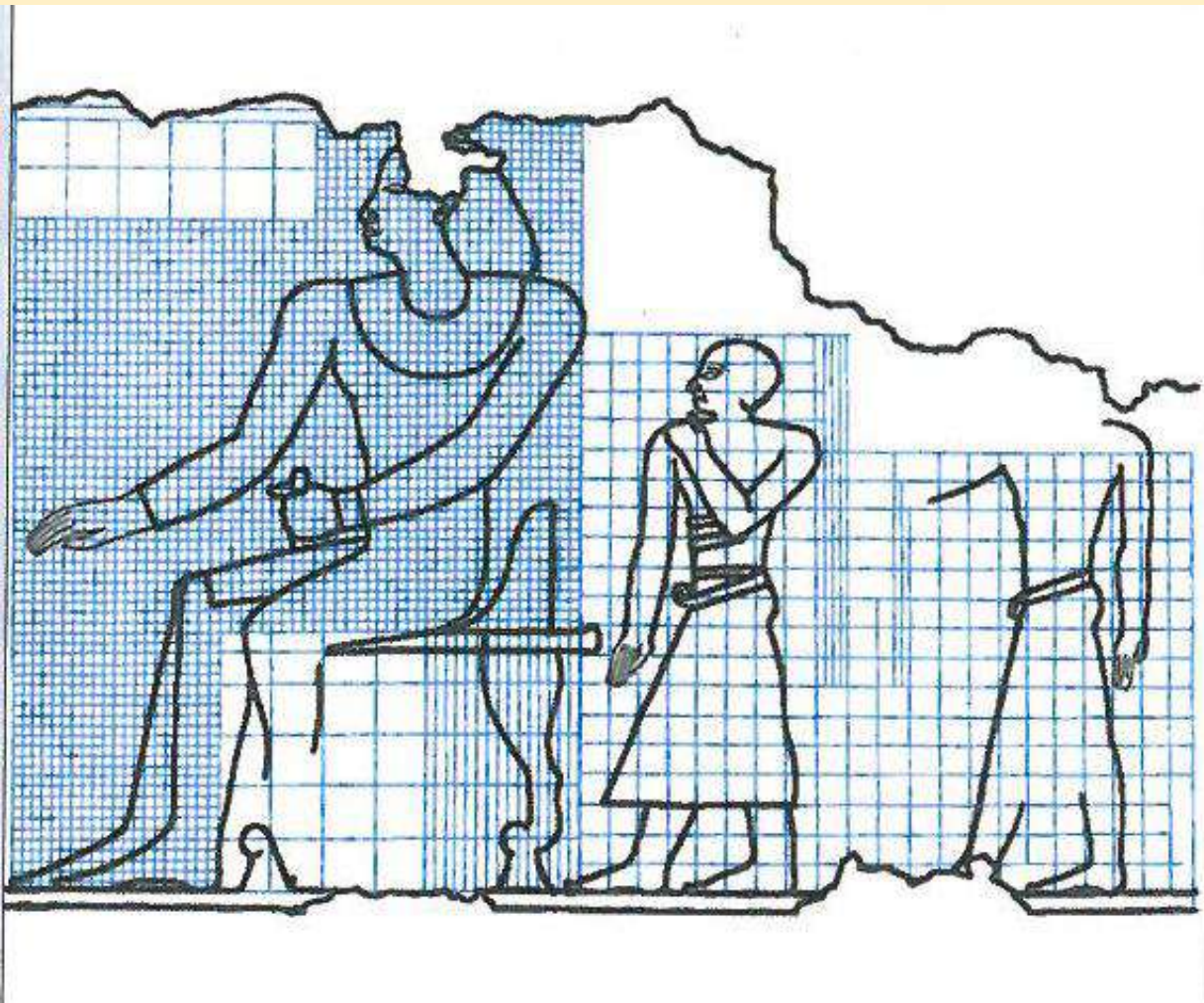
- + neperspektivní zobrazení
 - + předmět nejprve rozložen na důležité části a ty pak zobrazeny bez ohledu na úhly, bez zkracování
 - + možnost zobrazit, co je potřeba (i když by to mělo být neviditelné)
- × hierarchie - králové a bohové vždy větší než poddaní, atd.
- × počátek – 4000 př.n.l. (Archaická doba)
- + jednoduché kresby v jeskyních v poušti

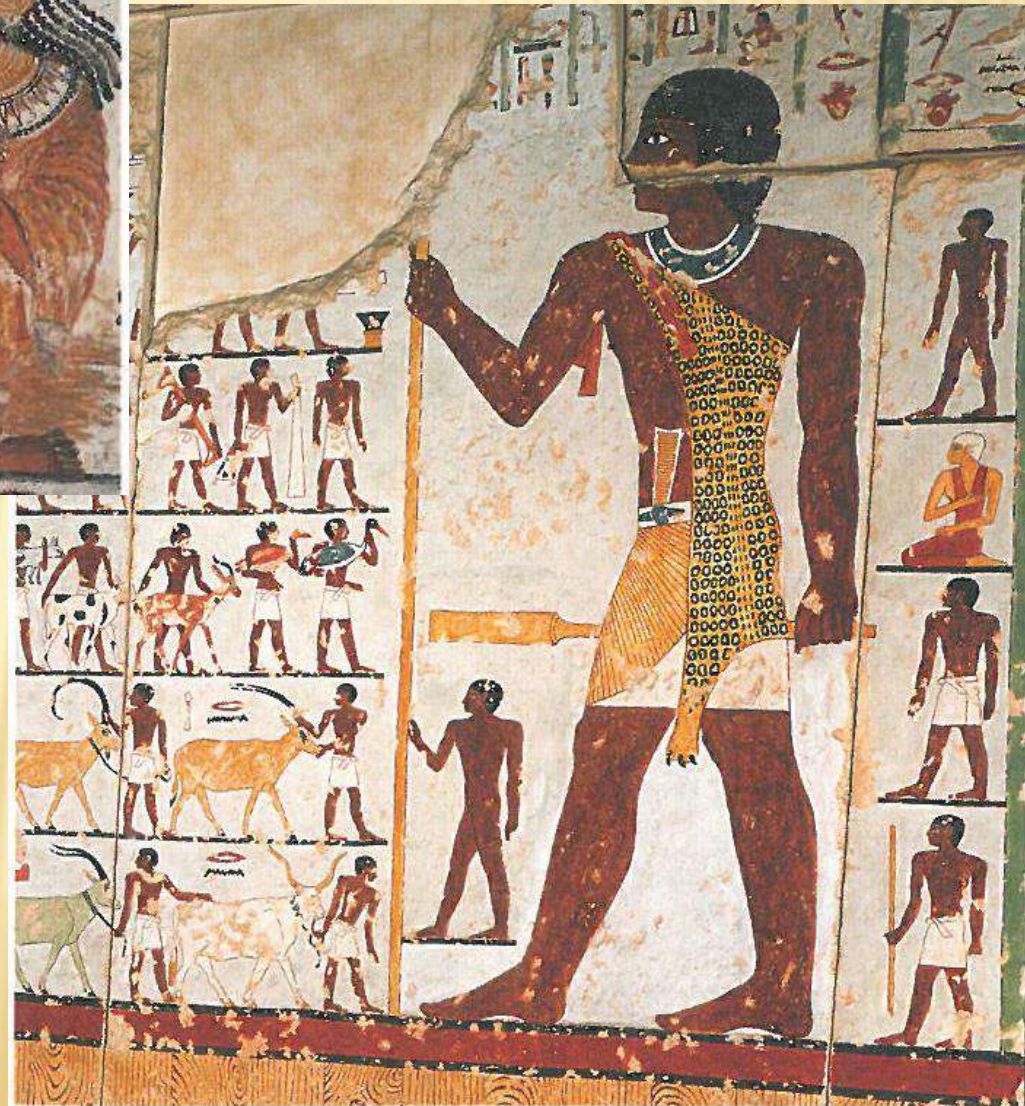
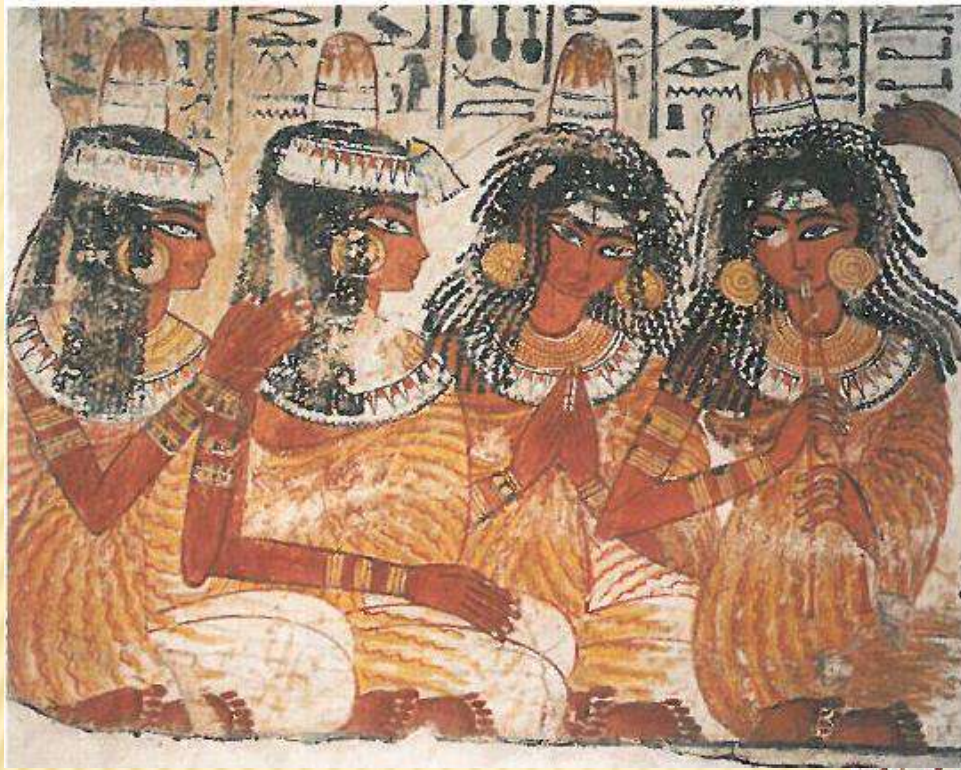
Rybník s ptactvem a rybami,
Nová říše

× Proporční kánon

- + na podklad narýsována jemná síť, do které se nejprve načrtly obrysy
 - převážně rovné linie
- + trup a nohy z profilu, ramena z čelního pohledu, paže vytočené do strany (mohly být i různě dlouhé), hlava z profilu, oko čelně
- + zobrazení zvířat o něco přirozenější
- + překrývání těl se moc nevyskytuje – nejednoznačnost jednotlivých prvků

Hudebnice na hostině, Nová říše

Nástěnná malba z hrobu, Stará říše

× Symbolika barev

+ 6 základních barev

- × černá – úrodná zem x noc, smrt, podsvětí
- × bílá – svátečnost – pouze vysoce postavené osoby
- × červená – nebezpečí, zlo, nepořádek
- × žlutá – zlato, barva nesmrtelnosti
- × modrá – nebesa, bohové
- × zelená – svěžest; barva kůže boha vzkříšení Usira

+ pigment – rozdrcené minerály

(saze/dřevěné uhlí, sádra, oxidy železa, azurit, malachit)

+ pojivo – pryskyřice, kliš, bílek, arabská guma, od Nové říše včelí vosk

× Hrobky

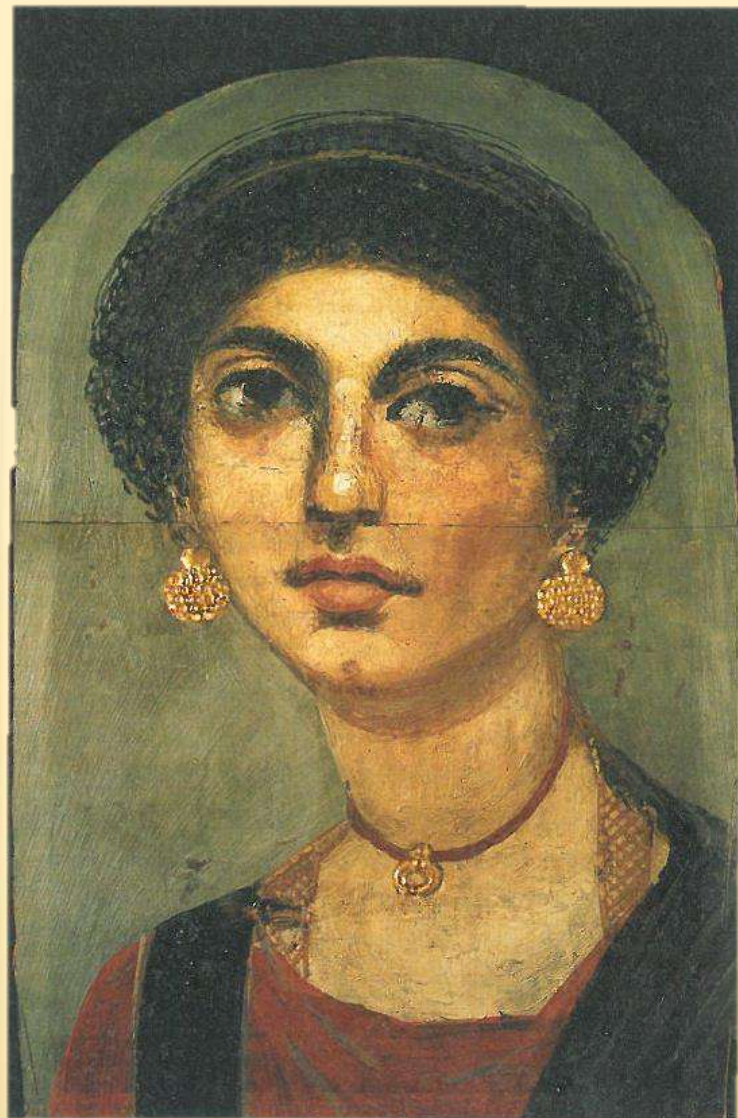
- + ochrana, obživa, rozptýlení zemřelého; výjevy z každodenního života
- + majitel hrobu se ve výjevech sám objevuje, je zobrazen s mladým tělem, aby mohl na onom světě žít spokojeně
- + často zobrazení rodiny
- + Stará říše
 - × kamenné stély před hroby se jménem a vyobrazením zemřelého (něco jako náhrobní kámen)
- + Střední říše
 - × zdobené rakví – falešné oči, aby se mohl zemřelý dívat ven

× Hrobky

- + Nová říše – téměř každá volná plocha je pomalována (kromě obvyklých výjevů hvězdné nebe, révové listy, ornamenty)
- + thébská nekropole – skalní hroby
 - × podklad musel být nejprve vyrovnán bahnem a slámou, pak ještě nanесena vrstva štuku
- + Knihy mrtvých
 - × texty na posmrtnou cestu zemřelých faraonů
 - × nápisy a kresby na dlouhých svitcích papyru
- + obrazové desky
 - × dřevěný podklad s vrstvou štuku
 - × v oblibě – levnější než běžná pohřební výbava

Kamenná stéla, Stará říše

Mumiový portrét, Římská doba

× Chrámy

- + důkaz moci panovníka; oživení bohů
- + inspirace Starou říší
 - vysoká umělecká úroveň
- + hlavně zádušní chrámy panovníků bohatě a nákladně zdobeny

Výjevy ze života královny Hatšepsut,
Hatšepsutin zádušní chrám

Časová tabulka

Předdynastická doba	Mladší doba kamenná	Začátek 4. tis. př. n. l.	Skalní obrazy na okrajích hornoegyptského údolí Nilu
	Pozdní doba kamenná a doba měděná	Pol. 4. tis. př. n. l.	Nádoby s kresbami siluet
		Konec 4. tis. př. n. l.	První nástěnná malba v několika barvách nalezená v hrobě
Archaická doba	Sjednocení říše	Kolem r. 3000 př. n. l.	Vynalezení zákonitostí plošného zobrazení v reliéfu
Stará říše	3.–6. dynastie	2700–2225 př. n. l.	První období velkého rozvoje barevného obrazového umění v hrobkách; vrchol umění reliéfu
	4. dynastie	2640–2520 př. n. l.	Zapuštěný, tzv. pastový reliéf
	5. dynastie	2520–2360 př. n. l.	Počátky provinčního umění
1. Přechodná doba	7.–10. dynastie	2225–2080 př. n. l.	Rozpad umělecké kvality
	11. dynastie	2080–1990 př. n. l.	Vzestup obrazového umění navázáním na tradice starého rezidenčního umění
Střední říše	12. dynastie	1990–1760 př. n. l.	Obnovení rozkvětu reliéfního umění a malířství
2. Přechodná doba	13.–17. dynastie	1760–1540 př. n. l.	Opětný rozklad umění
Nová říše	18.–20. dynastie	1540–1075 př. n. l.	Doba rozkvětu malířství
Amarnské období	Pozdní 18. dynastie	1354–1337 př. n. l.	Revoluční změny reliéfního umění ve stylu a zobrazovaných tématech
3. Přechodná doba	21.–24. dynastie	1075–715 př. n. l.	Přebírá se reliéfní umění 19. dynastie; významná je malba na malé dřevěné tabulky
Pozdní doba	25.–31. dynastie	715–332 př. n. l.	Přesné kopírování plošného zobrazování Staré a Střední říše

× Amarnské období (1354-1337 př.n.l.)

+ faraon Amenhotep IV. (Achnaton)

zavádí reformy v náboženství i umění

+ nové hlavní město Achetaton, bůh Aton

+ po jeho smrti vše zase zrušeno Tutanchamonem

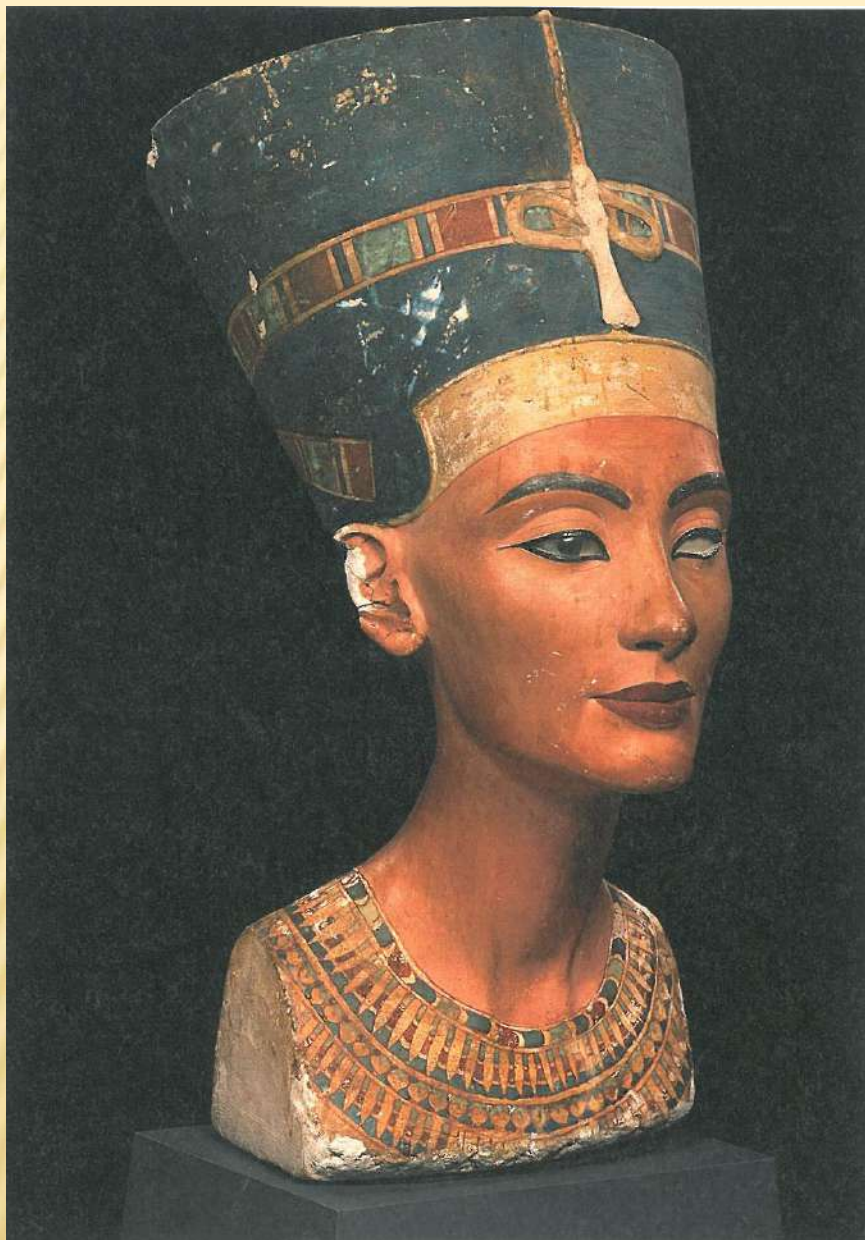
+ centrum Amarna

+ Sochařství

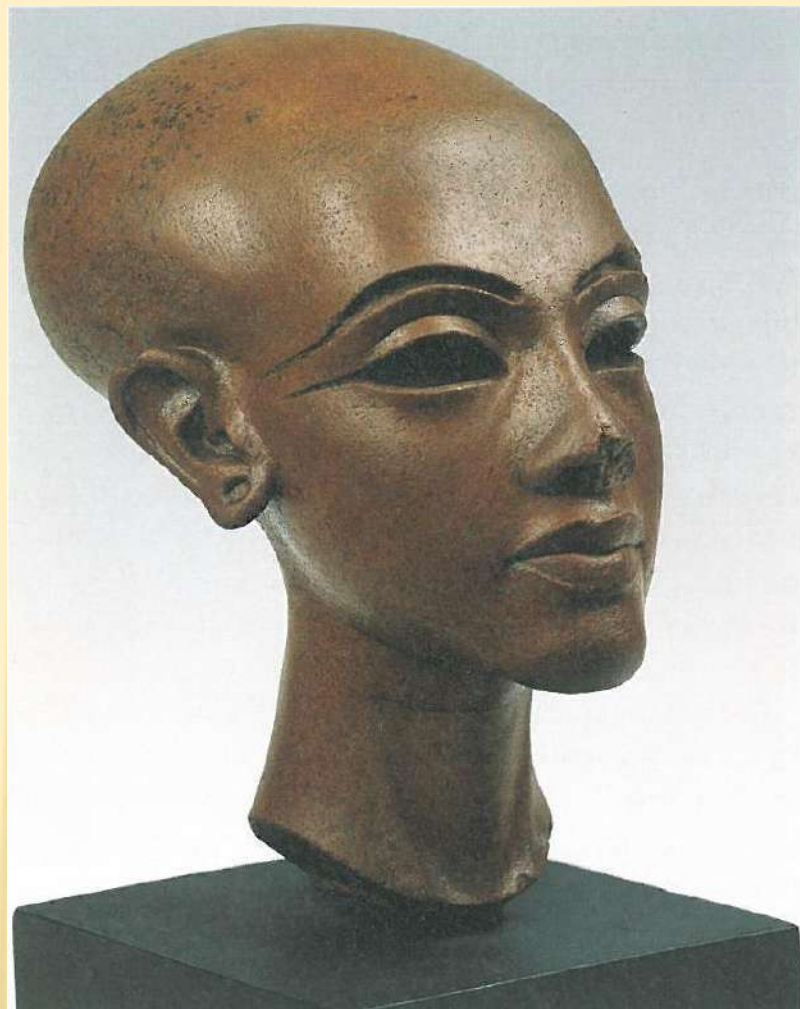
× uvolnění přísné osově linie, ochablá těla,...

× královské sochy – dozadu protažená temena, výjevy ze soukromého života

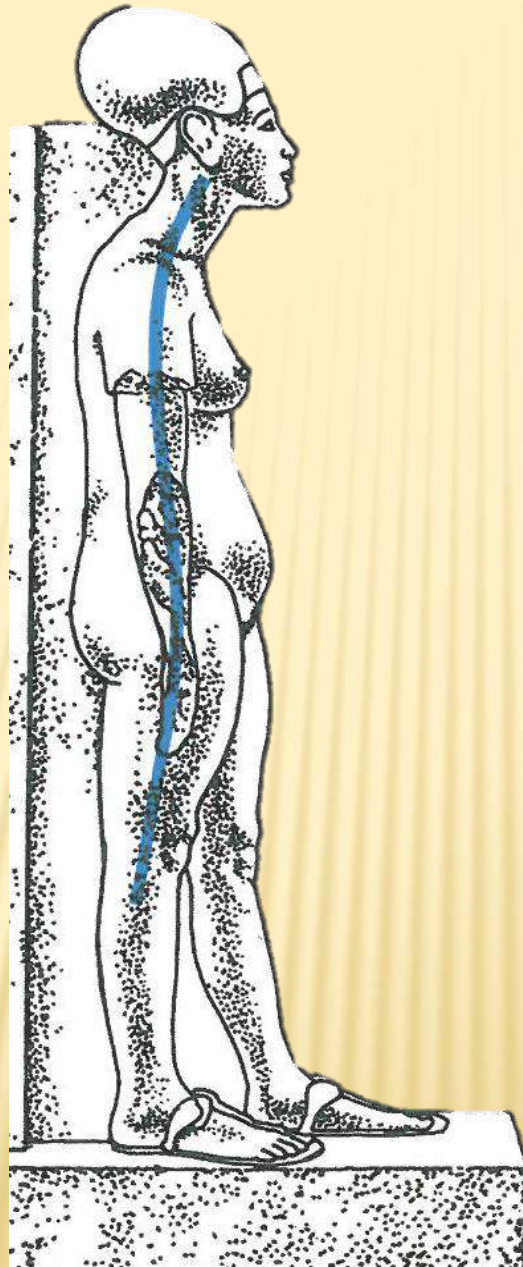
× sádrové masky – portréty reálných osob

Nefertiti

Hlava princezny

Nefertiti

+ Plošné zobrazení

- × stále uplatňován aditivní princip!
 - × portréty reálných osob – skutečná podoba
 - × vyhublé, až karikaturní tváře
 - × uvolněná těla
 - × výrazná gesta – vyjádření citů, oživení
- + po skončení Amarnského období nastává „renesance“ egyptského umění – dokonce přesné kopírování vzorů Staré a Střední říše

Achnatonova rodina

Pohřební průvod

UŽITÉ UMĚNÍ

- × Předměty denní potřeby
 - + Stará říše – první reliéfy na rukojetích nožů, kyjích, žezlech, dlátech,...
 - + palety na líčidla
 - × na zadní straně nejrůznější výjevy
 - + Nová říše – zdobený nábytek (nejčastěji v pohřební výbavách)

Nádoba, Archaická doba

Narmerova paleta na líčidla,
Archaická doba

× Hieroglyfy

- + každý znak znamená jednu, dvě nebo tři souhlásky, někdy i celé slovo
- + velká propracovanost jednotlivých znaků, často i odlišné barvy
- + zaznamenávají vytesáváním nebo na **papyrus** (vyráběn se šáchoru papírodárného nařezáním na tenké proužky, namáčením, lisováním,...dodnes není přesně známo)
- + kromě písma jsou chápány i jako jednotlivé obrázky
 - znaky pro nebezpečná zvířata v hrobkách často s useknutou hlavou nebo probodnutým tělem, aby nemohla zemřelému uškodit

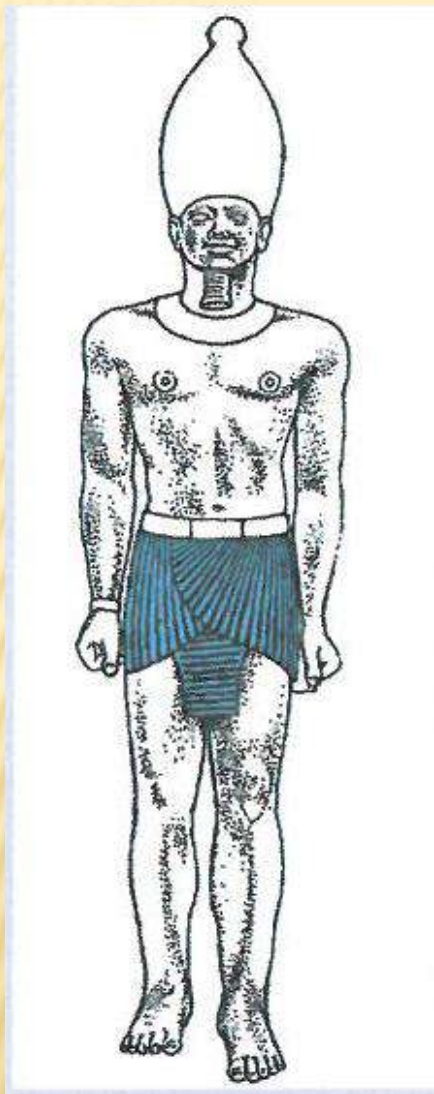
+ první nalezené hieroglyfy

- ✘ Narmerova paleta na líčidla – ca 3000 př.n.l.
- ✘ doprovází vyobrazení sjednocení říše králem Narmerem

× Móda

- + měnila se cca za 100 až 200 let
- + zpočátku jednoduché, přiléhavé oblečení (ženy šaty, muži zástěru – pruh omotaný okolo beder)
- + Střední říše – dlouhé sukně až po lýtka (i muži) + dlouhé bílé pláště; u žen přibyly ještě ozdobné límce, náramky
- + Nová říše – plizované, dlouhé hábity, široké rukávy a rozšířené sukně
- + Královský oděv
 - × celou dobu téměř beze změny
 - × královská suknice + koruna (viz dále)

Královská suknice

Stará říše x Nová říše

× Účesy

+ kvůli horku a hygieně se nosily velmi krátké vlasy, ale úprav účesu byla velmi důležitá

→ **paruky** (při významných příležitostech, ovšem kněží vždy holohlaví)

× zpočátku jednoduché, kudrnaté nebo rovné

× později se stávaly komplikovanější, byly složitě splétané a zdobené stuhami či prstýnky

× Šperky

+ nosili je ženy i muži - považovány za ochranné amulety – bohatá symbolika

+ drahé kovy a kameny, sklo, fajáns

+ součástí pohřební výbavy + navíc věnce z květů

Náušnice z Tutanchamonová hrobu

Přívěsky skarabeů, Nová říše

Ozdobný límec, Nová říše

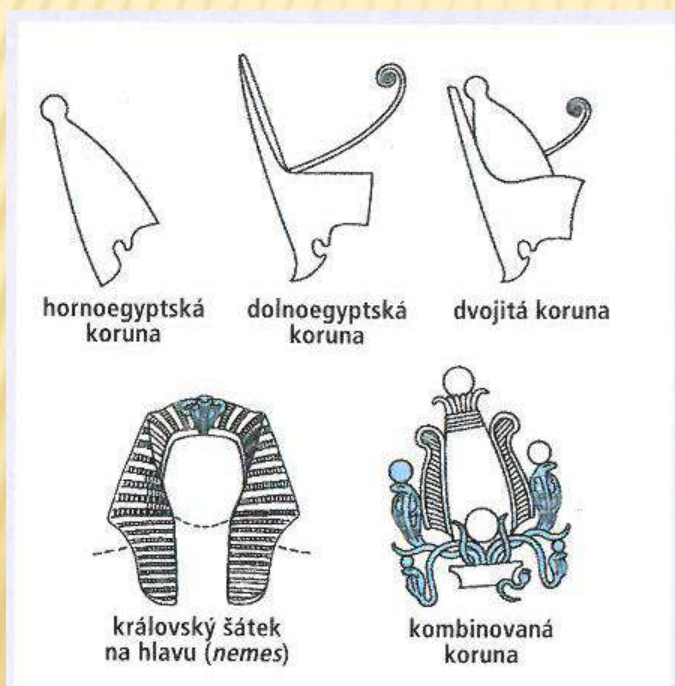

× Královská koruna

- + hornoegyptská - bílá
- + dolnoegyptská - červená
- + dvojitá koruna – znak sjednocení Egypta
- + vyrobeny z kůže a látky
- + další části pokrývky hlavy:
 - × diadém
 - × žlutomodře pruhovaný šátek (nemes)
 - × čelenka s ureem (posvátná kobra, čněla dopředu, aby udržovala nepřátele dál od panovníka)

+ další odznaky moci panovníka

- × žezlo
- × důtky
- × býčí ohon
- × rituální vous

× Sklo

- + od ca r. 3000 př.n.l. (předtím také používáno, ale pouze přírodní)
- + vyrobeno nejspíš náhodou při zpracování fajánsu (podobné složení)
- + výroba korálek, šperků,...

× Zdroje:

- + Olivia Zorn: Jak je poznáme? Umění Egyptanů, Knižní Klub, 2005
- + <http://egypt.afrikou.cz/egypt/karnak.html>
- + <http://www.egypt.travel/attraction/index/karnak-temple-complex>
- + <http://imh-anck-fl.blog.cz/0702/kralovske-koruny-egypta>
- + <http://www.egyptologie.cz/262/egyptske-hieroglyfy/>
- + <http://cs.wikipedia.org/wiki/Papyrus>
- + <http://www.egyptologie.cz/264/mumifikace-balzamovani/>
- + www.wikipedia.cz